

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásilku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

vychádza od roku 1991
ročník 29
júl, august 2019
cena 1 euro

7-8

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Za názor na doživotie

NÁŠ ROZHOVOR

Peter Gvora bol v monster-procese 22. novembra 1952 v Dolnom Kubíne odsúdený na doživotie. Dominik R. Letz v článku o pátrovi Akvinasovi Gaburovi, odsúdenom v tomto procese uviedol, že „zo šiestich obvinených dostal Akvinas paradoxne najprísnejší trest, spolu s ešte jedným odsúdeným“. A to aj napriek tomu, že súčasťou článku je rozsudok, v ktorom je jasne uvedené meno druhého odsúdeného na doživotie – Petra Gvoru. Katolícke noviny (23/2019) dokonca napísali, že „z celého procesu s príslušníkmi Bielej légie dostal on (Akvinas) najprísnejší trest – doživotie“. Takže aj v súčasnosti sme svedkami krivenia historických faktov a aj preto je existencia pluralitných periodík potrebná. Príbeh svojho otca Petra Gvoru nám vyrozprával jeho syn, Ing. Peter Gvora.

Ing. Peter Gvora, syn politického väzňa Petra Gvoru.

Foto Eva Zelenayová

Povedzte nám niečo o svojej rodine. Odkiaľ pochádza?

Otec sa narodil v Dlhej nad Oravou 26. októbra 1923. V tom čase mnoho ľudí z Oravy odchádzalo za robotou do Ameriky. Aj môj starý otec, otcov otec. Odišiel do Kanady, doma zostala manželka s dvoma deťmi, teda mojím otcom Petrom

a s jeho o tri roky mladšou sestrou Annou. Stará mama zomrela, keď mala tridsať rokov a môj otec ako sedemročný sa stal sirotou. Po smrti starej matky sa starý otec vrátil na Slovensko, znovu sa oženil, mal ďalšieho syna a opäť vycestoval do Kanady.

Pokračovanie na 10. strane

V čísle	Ján Litecký Šveda	
	Zlovestný názov	2
	Rafael Rafaj	
	Podarilo sa!	3
Eva Zelenayová		
Biela légia nie je mŕtva	3	

Eva Zelenayová	
Uskutočnil sa	
14. snem PV ZPKO	
	4-5-6-7
Juraj Vrábel	
Uránová Golgota	8

Marián Tkáč	
Naše staré	
kultúrne tradície	9
Ivan Mrva	
Obesili farára	
Trubínyho	13

Ivan Mrva	
Moyses zjednotil	
Slovákov	14
Peter Mulík	
Pakt dvoch	
tyranov	15

Zlovestný názov

Počas bašovania komunistov bol pomerne často používaný názov „SNP“ pre najrôznejšie podniky. Treba povedať, že vzhľadom na technologickú či ekonomickú zaostalosť drvivšej väčšiny týchto fabriek to bol priliehavý názov. Za všetky spomeniem žiarsku hliníkárňu s hrdým názvom Závod SNP, ktorá spôsobila ekologickú katastrofu obrovských rozmerov a dedinu Horné Opatovce museli dokonca vystáť úplne a navždy. Aj bratislavský most „SNP“ je z rovnakého súdka s mimoriadne priliehavým názvom, pretože symbolizuje komunistickú politiku, ktorá nebrala nijaký ohľad ani na históriu, na priestor ľudského života či aspoň urbanistiku a úplne zničila bratislavské staré mesto to, čo si chráni každá kultúrna spoločnosť ako oko v hlave. Žiaľ, značka „SNP“ aj naďalej devastuje a ničí celé Slovensko. Veď ako môže vyzeráť morálne zdravie spoločnosti, keď nielenže nedovoľuje pomenovať ľuďmi pravým menom, ale ich dokonca nástočivo oslavuje? A nielen malé chytráctva o udatnej armáde, ktorá na vlastnom území podľahla početne slabšiemu útočníkovi, čo vojenská história a teória takmer nepozná, horšie lži sú tie, ktoré zatajujú zločiny proti ľudskosti zo strany partizánov. A keď náhodou aj „niečo“ bolo, také triesočky keď sa rúbe les, tak to ešte treba oslavovať. Nakoniec, najvýraznejším poznávacím znamením komunizmu je nikdy neprestávajúce vraždenie, takže pre súdruhov je jeho oslava niečo každodenne samozrejmé.

Šprint ku korytám

Takže aj 75 rokov po týchto nešťastných udalostiach „značka“ SNP aj naďalej ničí a rozkladá Slovensko. Veď už samotný pojem sviatku je diametrálne niečo iné, ako oslavovanie skákania po hlavách svojich spoluobčanov a šprint ku korytám. A ako vôbec môžu mať plno demokracie v ústach ľudia, ktorí vyzdvihujú udalosti, proti ktorým tu bolo minimálne 80 percent obyvateľstva?

No napriek tomu, že súdruhovia všetky doklady ničili a prekrúcalo sa všetko čo sa dá (najväčší prekrúcači slovenských dejín sú dodnes v inštitúciách platených štátom, teda aj z daní obetí), všeličo vyšlo najavo a našťastie aj pamätníkov sa ešte nájde dosť. Takže vieme aj to, že tie najväčšie brutality tu rozpútali sovietski komisári, ktorých k nám v júli 1944 vyslalo ich Kyjevské velenie. Pri množstve solídnej historickej literatúry už nikto nemá problém sa dozvedieť, čo boli sovietski komisári – tí najbrutálnejší a najkrvavejší zločinci všetkých čias. No a práve tí prišli zaúčať slovenských učňov, či ak chceme byť úplne presní, československých. O povstaní sme

už v našom časopise priniesli množstvo svedectiev, teraz radšej siahnem po knihe, ktorú práve vydala pražská Academia „**Stalinove komandá – Ukrajinské partizánske jednotky v rokoch 1941 – 1944**“. Napísal ju ukrajinský historik Alexander Gogun a zožal za ňu množstvo uznania v celom odbornom svete. A je to tvrdá a faktograficky nabitá kniha, ktorá ide ku koreňom, alebo, ako vraví jeden z recenzentov, Richard W. Harrison: „Táto kniha nie je pre slabé povahy...“

Takže na záver niekoľko myšlienok a uzáverov z tejto knihy, ktoré vzišli z preštudovania nespočetných archívov a svedectiev.

Teroristi v povstaní

Predovšetkým A. Gogun spoľahlivo ukázal, že to neboli nijakí ľudoví povstalci, ba dokonca ani partizáni v pravom slova zmysle, ale záškodníci, rozviedčici a teroristi. Sovietska partizánska vojna, rovnako ako tá u nás, nebola nijakým hnutím ľudových mäs. Rovnako sa nedá vraviť ani o odboji, pretože oddiely sa formovali už pred príchodom Nemcov. V čele oddielov stáli sovietski aparátčici, priamo či nepriamo zapletení do masového teroru rokov 1917 – 1941, pre ktorých ľudský život bol menej ako špina za nechtami. A mučenie len ako pivo po obede na lepšie trávenie. Z nášho pohľadu sú veľmi významné dokumenty, ktoré ukazujú, že odvetné akcie nacistov boli plánovito vykalkulované a vyvolané, aby to posilnilo sovietsku propagandistickú mašinériu. Môžeme zacitovať partizánskeho veliteľa Sydira Kovpaka: „Už som svojim chlapcom hovoril, že našim najväčším víťazstvom bude okamih, keď Nemci vypália aspoň jednu haličskú dedinu.“ **Tu to máme čierne na bielom, komu môžeme ďakovať za zbytočne vyhasnuté životy našich ľudí v Kľaku, Kališti, ...** Vzhľadom na celkovo veľmi slabé vojenské výsledky „partizánov“ a zachované dokumenty Gogun dochádza k záveru, že vyvolanie odvetných akcií bolo vôbec tou hlavnou úlohou sovietskych diverzných formácií. A na záver citát z návrhu náčelníka Ústredného štábu partizánskeho hnutia najvyšším predstaviteľom ZSSR, ktorý navrhol, že by bolo dobré privolať nacistický teror aj na hlavy Poliakov: „V Poľsku treba rozpútať partizánsky boj. Okrem vojenského efektu to vyvolá spravodlivý hnev poľského ľudu a záujem o spoločný boj proti nemeckým okupantom, čo povedie k tomu, že Poliaci si nedokážu v úplnosti udržať svoje sily.“ Nuž, keby sa naši štátni historici konečne preorientovali z komunistickej propagandy na solídny výskum, určite by našli niečo podobné aj o Slovensku.

Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja • **Vydavateľ:** PV ZPKO, založený v roku 1990 pod názvom Konfederácia politických väzňov Slovenska [KPVS] • **Šéfredaktorka:** Eva Zelenayová • **Redakčná rada:** Ján Košíar (predseda), Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Peter Mulík, Ivan A. Petranský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábel a Eva Zelenayová • **Adresa redakcie:** 811 06 Bratislava, Obchodná 52 • **Telefón:** 02-52263 8156 • **e-mail:** uzpko@mail.t-com.sk • **webová stránka:** www.pv-zpko.sk • **IČO:** 00679879 • **Cena jedného výtlačku:** 1 EURO • **Predplatné 10 EUR**/kalendárny rok • **Predplatné pre zahraničných abonentov: 50 USD** vrátane poštovného. • **Číslo účtu v Prima banka Slovensko, a.s.:** SK74 3100 0000 0040 0012 8109 BIC: LUBASKBX • **EV:** 3851/09 • **Tlač:** PRINTLAND, s.r.o. • **Nevyžiadané rukopisy nevraciamy** • **ISSN:** 1338-404X • **MATERIÁLY** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov.

Podarilo sa!

Príplatok k dôchodku sa rapídne zvýši

Po novom sa bude k starobnému, predčasnemu starobnému, invalidnému, výsluhovému a invalidnému výsluhovému dôchodku (doteraz 2 eurá) vyplácať päť eur za mesiac väzby alebo mesiac výkonu trestu odňatia slobody, za mesiac zaradenia do táborov nútených prác, vojenských táborov nútených prác alebo za mesiac protiprávneho násilného odvedenia. Poslanci NR SR schválili návrh novely zákona 274/2007 Z.z. o príplatku k dôchodku politickým väzňom.

Napriek tomu, že mnohí pochybovali, táto aktivita našej organizácie PV ZPKO smerom k poslancom uzrela svetla sveta v utorok 25. júna. Po jedenástich rokoch od schválenia zákona, ktorý som predložil, muselo objektívne dôjsť k jeho novele a k zvýšeniu príplatku, pretože sa zvyšuje miera priemerného dôchodku, ale aj životné náklady. Pochopili to aj poslanci, ktorých sme oslovili a ktorí novelu presadili. „Politickí väzni si zaslúžia našu úctu a určitú kompenzáciu za krivdu, ktorú im už nikto nenahradí,“ konštatoval poslanec Anton Hrnko.

Žiaľ, aj zvýšenie dôchodkov niektorí opoziční poslanci poňali politicky a snažili sa vyťkať z témy politický kapitál. Navýšenie príplatku o vyše 100% dehonestovali neadekvátnymi floskulami aj zavádzajúcimi informáciami o skutočnej výške príplatu. Opakovane najmä poslanci OĽaNO (Ján Budaj) spochybňovali opatrenie. PV ZPKO striktne odmieta, aby politickí väzni robili rukojemníkov pre zníženie výsluhových dôchodkov bývalých eštekárov. Politickí väzni našej organizá-

cie sa dištancujú od týchto výrokov a aktivít. Štát poškodil – štát má napraviť. Ak chce niekto túto horúcu kašu ochladiť, môže to urobiť aj bez toho, aby mu bývalí politickí väzni fúkali do jeho politickej pahreby.

Vedenie PV ZPKO prijal 25. júna predseda parlamentu Andrej Danko aj za účasti predkladateľa návrhu poslanca Antona Hrnka (SNS). V diskusii sa prebrali aj témy oživovania bývalých totalitných praktík v spoločnosti, najmä niektorými médiami. Pri tejto príležitosti sme obom ústavným činiteľom venovali pamätnú medailu na znak vďaky za presadenie zvýšenia príplatku. Keď sme odchádzali z parlamentu tak sa ma Jozef Herman opýtal, koľko sa mu vlastne prílepie, keď sedel dva roky? Na ilustráciu – za dva roky väzenia to bude od 1. januára 2020 zvýšenie asi o 62 eur; za päť rokov väzby cca 155 eur navyše každý mesiac. Sú to len naše odhady, oficiálne prepočty urobí až Sociálna poisťovňa. Dôchodcovia – politickí väzni nemusia nič robiť, ani o nič žiadať. Zvýšenie zariadi poisťovňa.

Túto hmotnú (sociálnu) kompenzáciu vnímame aj ako morálne zadostučinenie k 30. výročiu od pádu komunistického režimu. Misia - odstraňovanie krívd sa však nekončí, pretože čoraz hlasnejšie sa ozývajú diskriminované deti politických väzňov, a tak po radosti z dobrého výsledku nás opäť čakajú dlhé rokovania dosiahnuť v zákone spravodlivosť aj pre deti politických väzňov.

Rafael Rafaj
podpredseda PV ZPKO

Biela légia nie je mŕtva

Že je národné povedomie Slovákov mizerané, vidno na každom kroku. Bolestne sa dotýka najmä členov Bielej légie a ich blízkych. Organizáciu založil Jozef Vicen a o jej pôsobení sám vydáva svedectvo v knižke Vo výročí rokov 1938-1988. Na strane 193 uvádza:

„Pri našich viedenských rozhovoroch ma Tono Tunega upozornil, že aktivisti na Slovensku, s ktorými sa radil – a berie ich vážne, dospeli k názoru, že emigrantské politické zoskupenia ničím nepomáhajú domácejmu odboju. Všetky, ktoré sa zatiaľ prejavili, uprednostňovali aktivity, ktoré mali pred svetom dokázať túžbu národa po obnove Slovenského štátu. Lenže za danej medzinárodnej situácie obnovenie samostatnosti Slovenska zostáva v nedohľadne a domáci aktivisti podstupujú zbytočné nebezpečenstvá,

upozorňujú na seba a ako protištátne živly sa dostávajú do väzenia. 'Podzemné hnutia', ktoré po roku 1945 vyrastali na Slovensku ako huby po daždi, sa takmer výlučne orientujú na obnovu Slovenského štátu. Napriek tomu, že s nimi súhlasí väčšina národa, ide o programové ciele,

SLOVO SVEDECTVA

ktoré sa bezprostredne nedajú realizovať. Aféry, ktoré takto vznikajú, komunisti šikovne propagandisticky zneužívajú a svet, keďže nemá kontrolu pravdivosti ich pozadia, všetkému uverí. Tunega ma ubezpečoval, že aj naďalej ostáva presvedčeným stúpencom slovenskej štátnosti a verí, že po porážke komunizmu bude možné uskutočniť aj tento cieľ.“

Tunega mal pravdu, ibaže obnova slovenskej štátnosti prišla až takmer po polstoročí a nie všetci ju prijali. Kresťan-

ské KDH odignorovalo všetky štátnotvorné akty, ale neváhalo sa zmocniť pamiatky Antona Tunegu a pomenovalo po ňom svoju nadáciu. No predstavuje ho iba ako odporcu komunizmu. Dokonca aj slovenskí historici v ostatnom období predstavujú Bielu légii iba ako nástroj na potlačenie komunizmu a nie ako organizáciu, ktorej cieľom bola obnova slovenskej štátnosti.

Biela légia bolo značne rozšírené hnutie na Slovensku a jej členovia priniesli krvavú obeť za svoj štát. Aj v júli si pripomíname šiestich odsúdených členov tejto organizácie s vysokými trestami, vrátane trestu smrti. Títo, väčšinou mladí muži, nemôžu zostať zabudnutí v boji o slovenskú štátnosť. Kvalita a trvácnosť štátnosti spočíva aj v tom, ako si ctíme pamiatku jej martýrov.

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

V Bratislave sa uskutočnil 14. snem PV ZPKO

Aké je postavenie politického väzňa v spoločnosti?

V bratislavskom Istropolise sa 29. mája t.r. zišlo 65 zo 74 zvolených delegátov 14. snemu PV ZPKO. Moderátor a duchovný organizácie Ján Košiar požiadal prítomných minútu ticha uctiť si pamiatku zosnulých členov. Snem otvoril predseda organizácie Ján Litecký Šveda. Delegáti potvrdili vo funkcii predsedu PV ZPKO Jána Liteckého Šveda, vo funkcii podpredsedu PV ZPKO Rafaela Rafaja a zvolil ďalšieho podpredsedu PV ZPKO Štefana Nováka. Predsedom Republikovej kontrolnej komisie sa opäť stal Miroslav Pleceník.

Delegáti schválili program snemu navrhnutý podľa pozvánky a zvolili volebnú, mandátovú a návrhovú komisiu i zapisovateľku snemu. Správu o činnosti organizácie od 13. snemu predniesol jej predseda Ján Litecký Šveda a podpredseda PV ZPKO Rafael Rafaj. Predseda na úvod povedal, že politickí väzni, príbuzní a ďalšie obeť komunizmu trpeli hlavne kvôli trom veciam - viere, vlastenectvu a kvôli odmietaniu zločineckého komunizmu. Nazval ich malým vyznaním viery našej organizácie, „ktorej sa za žiadnu cenu nesmieme vzdať a nijako sa jej spreneveriť, ak nechceme pošliapať pamiatku tých, ktorí sa slobody nedožili, pretože za tieto hodnoty položili aj svoje životy“.

Z činnosti v roku 2017 sa venoval objasneniu sporu s denníkom Sme. Pripomenul, že organizácia vydala knižku *Keď slovenské povedomie bolo prenasledované ako fašizmus*, čo je aj dnes veľmi aktuálne. Pozornosť venoval pietnym spomienkam počas roka, ktoré sú zaznamenané aj v časopise Svedectvo. Delegátov snemu oboznámil s návštevou delegácie PV ZPKO (Ján Litecký Šveda, Rafael Rafaj) v októbri 2017 u poslanca NR SR Antona Hrnka (SNS) za účelom prerokovania návrhu novely zákona, ktorým by sa zvýšili príplatky pre politických väzňov. (Poslanci za SNS si

Za predsedníckym stolom sprava: Rafael Rafaj, Arpád Tarnóczy, Ján Košiar, Ján Litecký Šveda a Anton Malacký.

Foto Eva Zelenayová

návrh osvojili, predložili do parlamentu a 25. 6. t.r. NR SR návrh novely zákona schválila, poz. E.Z.)

Bude Titus Zeman patrónom?

Ďalej upriamil pozornosť na skutočnosť, že organizácia oslovila predsedu KBS Stanislava Zvolenského a požiadala ho o udelenie súhlasu na to, aby sa patrónom politických väzňov stal blahorečený Titus Zeman. Do konania snemu organizácia nedostala odpoveď.

Na sklonku roku, 12. 12. 2017, navštívili Ján Litecký Šveda a Rafael Rafaj Mgr. Andreu Urmaničovú, riaditeľku kancelárie ministra obrany. Predmetom rokovania bola žiadosť o príspevok na vyhotovenie tabúl s menami popravených a zavraždených na úteku v časoch komunistickej totality na doplnenie nášho ústredného pamätníka politických väzňov na cintoríne Vrakuňa. Z požadovanej sumy dostala organizácia iba pätinu, čo nestačilo ani na jednu tabuľu a preto organizácia musela príspevok vrátiť.

Delegáti, ktorí prevzali ocenenie Za statočnosť s vedúcimi predstaviteľmi organizácie.

Foto Eva Zelenayová

Vpredu delegátky z Nitry, za nimi z Banskej Bystrice ● Silná zostava mužov: zľava Ignác Juruš, Juraj Vrábel, Štefan Novák a Kvetoslav Gregor.

Foto Eva Zelenayová

V roku 2018 sa opäť konali pietne spomienky po celej republike. Predsedníctvo organizácie oslovilo ministerku spravodlivosti Luciu Žitňanskú so žiadosťou o vytvorenie múzea komunizmu. Bez odozvy. Taktiež zaslalo ďalšiu výzvu vedeniu RTVS, aby zabezpečilo nezávislosť a názorovú pluralitu vo vysielaní spravodajstva a publicistiky a aby verejnoprávny vysielateľ venoval väčšiu pozornosť pokrytiu odkazu protikomunistického odboja.

V auguste sa uskutočnilo stretnutie vedenia organizácie s ministerkou školstva Martinou Lubyovou. Následne v septembri zasa stretnutie s riaditeľom Štátneho pedagogického ústavu a bola prijatá dohoda, že v komisii na schvaľovanie učebníc bude aj zástupca, ktorého navrhne PV ZPKO. Organizácia navrhla historika Ivana Mrvu, člena redakčnej rady Svedectva. Návrh bol akceptovaný.

INTERASSO v Rumunsku

Z ďalších aktivít spomenul predseda organizácie Ján Litecký Šveda účasť našej delegácie na 23. kongrese INTERASSO v Bukurešti, ktorý sa konal v júni 2018. Delegáciu prijal rumunský prezident. Naši zástupcovia mu odovzdali knihu Dejiny Slovenska od Milana S. Ďuricu v nemčine.

K zaujímavým podujatiam roku 2018 patrí aj zorganizovanie tretej časti odborného seminára o politických väzňoch 20. storočia v Košiciach s prednáškami popredných historikov, ale aj našich členov a prispievateľov Svedectva. Rovnako aj odhalenie pamätnej tabule kardinála Korca a prenasledovaných kňazov biskupstva na priečelí Baziliky sv. Emeráma v Nitre. Iniciovala ju naša organizácia a zrealizovala v spolupráci s Nitrianskym biskupstvom.

Predseda organizácie informoval prítomných o knihách vydaných našou organizáciou a zdôraznil, že všetky sú financované zo sponzorských darov.

Pri príležitosti Dňa boja za slobodu a demokraciu sa aj v roku 2018 uskutočnilo kladenie vencov pri centrálnom pamätníku obetiam komunizmu na bratislavskom cintoríne Vrakúňa za účasti ústavných činiteľov (predseda NR SR Andrej Danko, minister obrany Peter Gajdoš, poslanci NR SR), župana, veľvyslancov, predstaviteľov samosprávy, cirkvi, študentov, občanov a delegácií politických väzňov z celého Slovenska so spoločným obedom po skončení podujatia. Delegácia PV ZPKO položila veniec aj pri pamätníku obetiam komunizmu vo foyeri Národnej rady Slovenskej republiky.

V roku 2019 organizácia opäť zaslala list vedeniu RTVS,

Prešovská delegácia.

Foto Eva Zelenayová

v ktorom vyjadrila obavy a znepokojenie nad nesprávnou žurnalistickou terminológiou, ktorá pripomína primitívny komunistický slovník. Konala sa spomienka na obete komunizmu 25. februára na Jakubovom nám. pri pamätníku obetiam komunizmu. Delegácia PV ZPKO vedená jej predsedom sa zúčastnila pietnej spomienky v Jáchymove a na záver svojho vystúpenia vyzval Ján Litecký Šveda delegátov snemu, aby získavali svojich nasledovníkov, nových členov organizácie, aby sa odkaz obetí komunizmu nevytratil z verejného diskurzu.

PV ZPKO na internete

Podpredseda PV ZPKO Rafael Rafaj vyslovil obavu, aby činnosť politických väzňov neskončila len pri kladení vencov. Konštatoval, že v súčasnosti sa zvädza ideový boj o charakter štátu. Väčšina médií sa presúva na internet. Keďže tam chodia mladí ľudia, aj naša organizácia tam musí byť – zdôraznil. Má to význam. Naša organizácia poukázala na eštebácku minulosť Petra Kresáka, ktorý sa uchádzal o funkciu ústavného sudcu. Pod tlakom stiahol svoju kandidatúru. Mladí ľudia nepoznajú minulosť, my musíme na to poukazať – povedal. Informoval, že vyhľadávač Google zoraduje organizácie politických väzňov podľa aktivity. PV ZPKO je na prvom mieste.

Informoval prítomných, že denník Pravda uverejnil výzvu PV ZPKO spred roka na ospravedlnenie sa politickým väzňom. Tiež upriamil pozornosť prítomných na skutočnosť, že organizácia vstúpila do polemiky starých čias – oživovanie Marxa v Nemecku, proti oživovaniu nových ideológií, ktoré sa vnucujú verejnosti ako nekriticovateľné dogmy. Tiež zdôraznil, že organizácia zvädza boj za slobodu slova. Aj pre delegátov je pripravený návrh textu pre tlač. (Uverejnený v minulom čísle, pozn.E. Z.)

Pokračovanie na 6. strane

Aké je postavenie politického väzňa v spoločnosti?

Pokračovanie z 5. strany

Podrobne informoval prítomných o navrhovanom príplatku pre politických väzňov. Povedal, že tento návrh má aj morálnu rovinu, lebo štát si to nemôže nevšimnúť a musí konštatovať, že politickí väzni prispeli k pádu totality. Spomenul aj rokovanie na Ministerstve vnútra SR kvôli zvýšeniu dotácie na činnosť. A hoci organizácia dostala len o tisíc eur viac, aj tie peniaze by jej chýbali. Vyslovil ľútosť nad ľahostajnosťou prístupu štátu k centrálnemu pamätníku obetí komunizmu. Poznamenal, že štát ide budovať centrálny pamätník holokaustu, protifašistického odboja a bolo by vhodné venovať pozornosť aj pamätníku protikomunistického odboja. Aby sme nemali iba pamätník obetí na cintoríne.

Jozef Herman (v pozadí) bol členom delegácie u predsedu NR SR A. Danku.

Foto Eva Zelenayová

Štyri mesiace bez odmien

So správou o hospodárení oboznámila delegátov snemu účtovníčka Eva Litecká Švedová. Boli v nej vyčíslené príjmy zo štátneho rozpočtu a vlastné finančné prostriedky.

Osobitne výška použitých finančných prostriedkov z dotácie a z vlastných príjmov podľa druhu. Hlavné náklady tvorili mzdy, poisťné, vydávanie časopisu Svedectvo, nájomné, zabezpečenie pietnych spomienkových akcií a tri semináre. Uviedla, že vzhľadom na to, že finančné prostriedky z dotácie Ministerstva vnútra SR boli poukázané na účet organizácie vždy neskoro, pracovníci organizácie boli odhlásení z poisťovní. Vyplatení boli za 8 mesiacov roka. Prvé štyri mesiace si povinnosti plnili bez odmeny.

Účtovníčka oboznámila prítomných s výsledkom administratívnej kontroly hospodárenia PV ZPKO Ministerstvom vnútra SR, ktorá nemala námietky voči nášmu hospodáreniu a konštatovala, že podmienky čerpania dotácie boli splnené.

Správu republikovej a kontrolnej komisie (RKK) predniesol jej predseda Miroslav Pleceník. Uviedol, že komisia preverila opravu chybných údajov vo Svedectve č. 2/2018, str. 14 týkajúce sa pána Bielika a tento problém považuje za uzavretý. Po celé funkčné obdobie od posledného snemu pracovala komisia v zložení: Ing. Miroslav Pleceník (predseda), Ing. Peter Svoreň (člen) a Marián Šuman (člen). Predseda komisie konštatoval, že sa v minulom funkčnom období zúčastňoval rokovaní výkonnej rady, mal k dispozícii príslušné materiály; RKK vykonala kontroly plnenia uznesenia 13. snemu, hospodárenia za roky 2017 a 2018 vrátane účtovných uzávierok, kontrolu hospodárenia s majetkom, pasív a aktív a konštatovala, že účtovníctvo a hospodárenie sa

Čo delegát, to mravná autorita spoločnosti.

Foto Eva Zelenayová

Predsedovia... ● Mirko Tuchyňa.

Foto Eva Zelenayová

vedie v súlade so zákonom o účtovníctve. Aj účtovná uzávierka v roku 2017 bola vykonaná v súlade s opatreniami Ministerstva financií SR.

Slávnostným okamihom snemu bolo odovzdávanie čestného uznania Za statočnosť. Z rúk čestného predsedu organizácie Arpáda Tarnóczyho a predsedu Jána Liteckého Švedu si ocenenie prevzali Ing. Jozef Dudáš, Ing. Karol Ďubek, Mária Dvorčáková, Jozef Dušan Gregor – in memoriam, Pavel Izakovič, Michal Labuda, Emília Malacká, Zuzana Mathiová, Felix Neštrák – in memoriam, Pavol Šandorfi a Michal Šustek. Titulom Statočná slovenská žena organizácia ocenila šéfredaktorku Svedectva Evu Zelenayovú.

Podnetná diskusia

V diskusii odznel návrh Kvetoslava Gregora, aby sa druhým podpredsedom PV ZPKO stal Štefan Novák, zakladajúci člen organizácie. Návrh sa stretol so všeobecným súhlasom,

Je o čom rozmýšľať...

Foto Eva Zelenayová

ale na jeho realizáciu bolo potrebné odsúhlasíť zmenu stanov, čo sa aj stalo. Peter Bielik znovu žiadal riešiť jeho záležitosť z roku 2006, ktorú však RKK považuje za uzavretú. Arpád Tarnóczy navrhol ustanoviť právnu komisiu, aby skontrolovala všetky zákony súvisiace s ľudskými právami, zaznamenala tie, ktoré sú porušované a týkajú sa politických väzňov. Povedal, že ho uráža, ak sa peniaze vynakladajú na komunitu LGBTI, ale na činnosť organizácie politických väzňov nie sú. Poukázal aj na zaradenie Gustáva Husáka do televíznej ankety Najväčší Slovák a požiadal vedenie organizácie, aby sa voči tomu ohradila. „Išlo o človeka, ktorý viedol zločineckú organizáciu“ – povedal. Spomenul aj niektoré celebrity pochádzajúce z eštecháckeho prostredia a za škandálózny považuje výber poradcov prezidentky Z. Čaputovej.

Martin Hagara: „Často som sa zamýšľal nad postavením politického väžňa v spoločnosti. Podarilo sa ich vytlačiť na okraj, akoby sme zavádzali tým, čo dnes vládnu. Je mi trápny historický analfabetizmus našich politikov a novinárov. Jeden poslanec povedal, že tu neboli politickí väzni, ale kriminálnici. Redaktor TA3 vyhlásil, že Slovenský štát mal veľký podiel na vyhlásení druhej svetovej vojny. Veď práve politickí väzni boli prví, ktorí dláždili cestu slobode a demokracii aj tým, čo nám dnes nehodne vládnu. Po 30 rokoch si niekto spomenul, že sú tu ešte nejaké zvyšky a idú nám zvýšiť príplatky, takže tých čo sa dožijú, bude pod jednu plachtu. Náš hlas je ako hlas volajúceho na púšti. Nikto si nás nevšímne.

Rafael Rafaj prečítal vyhlásenie zo snemu a delegáti zaň jednomyselne hlasovali, rovnako ako za zmenu stanov. Takmer jednomyselne hlasovali za uznesenie zo snemu.

Eva Zelenayová

Jáchymovské peklo – Uránová Golgota

Počas pietnej spomienky „Jáchymovské peklo“ sa navštevujú najmä tri miesta: Horní Slavkov – symbolický cintorín, Vykmanov II – L Veža smrti v Ostrove a samotný Jáchymov, v ktorom sa nachádzala väčšina komunistických koncentračných táborov.

Horní Slavkov

Horní Slavkov sa nachádza v okrese Sokolov v Karlovarskom kraji a je známe, že na jeho území boli bane, v ktorých sa prevažne ťažilo striebro, cín, wolfrám a neskôr urán. Horní Slavkov v minulosti produkoval najviac cínu na svete. V päťdesiatych rokoch na tomto území boli vybudované štyri komunistické pracovné trestanecké tábory: Prokop (1949), Ležnice (1950), Svätopluk a Tábor XII (1951), v ktorých sa ťažil urán. Veliteľom Tábora XII bol Jiří Machota, zástupca Zdeněk Pták, dozorca Antonín Kindl. Podľa výpovedí väzňov to boli brutálni a sadistickí dozorcovia, ktorí ich bezdôvodne bili a šikanovali. Súčasťou tábora bol aj tzv. trestný barak, ktorému sa hovorilo koncentrák v koncentráku. Politickí väzni boli napádaní a bití aj v noci a obľúbenou zábavou dozorcov bolo, keď ich v zime nechali niekoľko hodín v chabom oblečení stáť „na stráži“ pri hasičských prístrojoch, ktoré boli umiestnené na stenách baru.

V noci zo 14. na 15. októbra 1951 došlo k hromadnému úteku väzňov zo šachty č. 14, Tábora XII. Jedenástim väzňom (Ferdinand Compel, František Čermák, Miroslav Hasil, Karel Kukal, František Petrů, Ladislav Plšek, Vladislav Roubal, Zdeněk Štich, Ján Trn, Ján Úlehla, Boris Volek) sa podarilo utiecť spôsobom, že odzbrojili dozorcov a spustili ich fúracím výťahom do šachty. Jeden dozorca bol pri odzbrojovaní postrelený a uväznený v dopravnej šachtovej kletke, kde zraneniu podľahol.

Pochod okolo mŕtvych tiel

Po zistení skutočného stavu okamžite začalo pátranie. Okrem príslušníkov tábora bola nasadená aj armáda. Druhý deň po úteku v obci Stanovice boli zastrelení piati väzni (Ján Trn, Ján Úlehla, František Petrů, Ferdinand Compel a Vladislav Roubal). Nákladným autom ich priviezli do tábora a vyklopili na zem. Väzni museli celú noc okolo nich pochodovať, veliteľ tábora do mŕtvych tiel kopal a skákal po nich. Bolo to úmorné, neznesiteľné psychické týranie a zastrašovanie. Mená zastrelených sú vyryté na pamätnej tabuli. Z obklúčenia sa podarilo uniknúť len Františkovi Čermákovi, ktorý bol 30. októbra zastrelený pri prekročení štátnych hraníc pri Malackách. O Miroslavovi Hasilovi, ktorý sa dostal až do Dolných Bojanovic, sa s istotou nevie, či pri zatýkaní spáchal samovraždu, alebo ho zastrelili príslušníci ŠtB. Boris Volek a Ladislav Plšek boli obvinení z vraždy príslušníka SNB Jána Guckého. V súdnom procese, ktorý sa konal 19. - 21. marca 1952, boli štátnym súdom v Prahe odsúdení na trest smrti. Postrelený Karol Kukal bol odsúdený na 25 rokov väzenia. V roku 1962 bol

prepustený na amnestiu a v roku 1968 odišiel do Švajčiarska. Bol to jediný väzeň, ktorý podal o tomto úteku svedectvo. Zomrel v roku 2016 ako 88-ročný. Posledný člen úteku Zdeněk Štich bol tiež postrelený a nebol ani schopný zúčastniť sa súdneho procesu. Na následky brutálnych výsluchov sa nervovo zrútil, stratil pamäť a skončil vo väzenskej nemocnici v Plzni - Bory, odkiaľ bol s trvale podlomným zdravím prepustený z väzenia ako invalid v júli 1953.

Hokejoví reprezentanti v tábore

Podľa svedectva Jozefa Peka boli v tábore v dobe úteku väznení reprezentační hokejisti Václav Roziňák, Gustav Bubník, Stanislav Konopásek, Bohumil Modrý a Zlatomír Červený.

Po tomto úteku sa pomery v tábore výrazne zhoršili. Na pol roka bol zakázaný písomný styk s vonkajším svetom. Väzňom bol znížený prídel potravín, bez eskorty nemohli ísť ani na latrínu a časté boli „filcungy“ v baraku. Bežným trestom bolo tiež dlhé kľáčanie v snehu.

V Hornom Slavkove bolo 30. mája 1997 slávnostne odhalené pietne miesto, symbolický cintorín na počesť usmrtených a zastrelených politických väzňov. Každý rok sa tam stretávajú politickí väzni z Čiech a zo Slovenska, cirkevní a štátni predstavitelia, aby si uctili ich pamiatku. Hrob má tvar navršenej mohyly z kameňov s dvoma mramorovými doskami a vztýčeným krížom obtočeným reťazou a centrálne umiestnenou trňovou korunou (na obr.).

Títo hrdinovia ušli. Nemohli už ďalej znášať tyranu, ktorú museli denno-denne zažívať od bezcitných dozorcov. Aj keď boli zastrelení, odsúdení na smrť či utýraní, ostanú navždy zapísaní ako svedkovia komunistických zločinov.

(Pokračovanie v budúcom čísle)

Juraj Vrábel

člen redakčnej rady Svedectva

Naše staré kultúrne tradície

Čo spôsobilo, že sme počas tisícročia pretrvali v mnohonárodnom štáte ako Slováci? Nie politika (tu sme skoro vôbec nevedli a viesť nevieme), ani nie ekonomika. Aj keď boli naše bane o dvesto až štyristo rokov staršie ako nemecké – čoskoro sme o ne prišli tak, ako sme prišli o naše cechy, manufaktúry a prededávnom, v rámci privatizácie, aj o všetok strategický priemysel a všetky banky.

Nuž, boli to prastaré tradície zachovávané v ľudovom podaní (povesť a rozprávky) a kresťanstvo, ktoré nám umožnili prežiť. Anton Semeš si pritom myslí, že „kresťanstvo nás, Slovákov, poznačilo väčšmi ako naše prekrásne rozprávky.“ Nepochybne. Kresťanstvo sprevádza náš národ od čias kráľa Vannia, ku ktorému - medzi Slovenov pri Váhu - vyslal sv. Peter okolo roku 50 misionárov Syra a Juventia. Prišli sem aj rímski legionári, ktorí asistovali pri Kristovom ukrižovaní. Ich veliteľom bol stotník Kornelius, o ktorom sa píše v Skutkoch apoštolov. To on so sluhami prišiel a žiadal Petra o krst. A Korneliusovu légii o niekoľko rokov prevelili do Carnunta, blízko našej Bratislavy. Prastaré sú naše kresťanské korene. Staršie ako misia solúnskych bratov.

Kto o nich vie?

Keď začiatkom 10. storočia stratilo Slovensko svoju politickú samostatnosť, malo za sebou už dlhý kultúrny vývoj. Kresťanská kultúra, ktorá k nám prenikala z Pasova, Rezna a Salzburgu, a ktorá sa tu stretla s kultúrou Carihradu, zapustila tu silné korene a od nás sa šírila i k susedným národom. Naš Proglas je starší ako prvé básne európskych národov. Nemusíme sa presviedčať.

Tohto roku, 19. júna, v deň 321. výročia návštevy ruského cára Petra Veľkého v Bratislave - bol tu od 18. do 20. júna 1698 - sme si túto uda-

losť pripomenuli pri pamätnej tabuli na Vajanského nábreží. Cár Peter Veľký prišiel, aby sa tu nakrátko priučil stavbe lodí a do Petrohradu s ním odcestovali štyria lodní majstri. Iný ruský cár, Ivan III. žiadal už o 210 rokov skôr, v roku 1488, od nášho kráľa Mateja takých odborníkov, čo by vedeli nielen liať delá, strieľať z nich a dobýjať pevnosti, ale aj baníkov a hutníkov, ktorí vedia z rúd oddeľovať zlato a striebro.

Aj slovensko-ruské vzťahy, dávne, ak nie pradávne, ovplyvnili náš národ. Už na pôde Kyjevskej Rusi žil a zomrel jeden z prvých svätcov nášho národa, ostatky Mojseja Uhrina, ktorý sa narodil v roku 983 na východnom Slovensku a umrel v roku 1043, sú uložené v kyjevskej Lavre Pečorskej. Iný našinec, Michal Baluďanský, bol zakladateľom a prvým rektorom Petrohradskej univerzity v rokoch 1819 – 1821. Dušan Makovický sa staral o Leva Tolstého. Zakladateľ Tatrabanky Rudolf Krupec sa na konci 19. storočia ako vrchný železničný inžinier podieľal na výstavbe železnice Kutaisi-Baku.

To nie je o rusofilstve

Slovenská verejnosť dnes skoro nič nevie o finančnej pomoci Rusov slovenskému národu v časoch najtvrdšej maďarizácie na sklomku 19. storočia. Táto pomoc dosahovala v rokoch 1880-1883 ročne až 4000 rubľov. Veľkú zásluhu na tom mal predovšetkým Michail Rajecký, pravoslávny kňaz na ruskom veľvyslanectve vo Viedni a Vladimír Lamanský, profesor slovanských dejín a literatúr v Petrohrade. V rokoch 1862 a 1863 veľa času strávil Lamanský na Slovensku. V Hlbokom navštívil Hurbana, na Vyšehrade Viktorína, v Lehote Sama Chalupku, v Radvani Sládkoviča, vo vtedajšom Svätom Kríži (dnes Žiar nad Hronom) Štefana Moysesu, Radlinského v Kútoch. Bol aj na zakladajúcom valnom zhromaždení Matice v Martine, kde našiel mnohých svo-

jich známych pohromade. A určite 4. augusta 1863 potriasol ruku Štefanovi Moysesovi, práve zvolenému prvému predsedovi Matice slovenskej. Pripomeňme si, že tento náš zabúdany veľikán, šéf prvej oficiálne povolenej čisto slovenskej spoločenskej organizácie, zomrel pred 150 rokmi - 5. júla 1869. Veruže skôr on, Moyses, ako iní, cudzí muži, by si zaslúžil sochu v našom hlavnom meste.

Pokiaľ ide o Lamanského, ten na etnografickej výstavke v Moskve v roku 1867 hostil Slovákov a všade im kliesnil cestu, aby sa stali známymi a váženými. Zachovalo sa jedenásť listov, ktoré Lamanskému napísal Janko Francisci, muž, ktorý získal biskupa Moysesu na čelo delegácie k cisárovi Františkovi Jozefovi v roku 1861 a sám bol doživotným podpredsedom Matice. A ak dnes žijú v Rusku Francisciovci, sú to potomkovia Fedora Francisciho, syna Janka Francisciho. Fedor ako učiteľ nemčiny pôsobil v Rusku a umrel v Moskve 27. júla 1938. Mal troch synov a dcéru.

Rusko a komunizmus

A poznámka na záver: nezamieňajme svoj zásadný postoj voči komunizmu s postojom k ruskému národu. Komunizmus predsa nebol výmyslom ruským, ale cudzím, do Ruska importovaným doslova v zaplombovanom vlaku, v ktorom Nemecko dopravilo Uljanova - Lenina a jeho štáb do Fínska. Ako napísal Churchill, „transportovali Lenina v zaplombovanom vlaku ako bacil moru zo Švajčiarska do Ruska“, čo bola najhoršia zbraň, akú Nemci počas vojny vymysleli. Treba vedieť, že druhým mužom po Leninovi bol Lev Trockij - Bronstein, ktorý revolúciu v Petrohrade zorganizoval na deň svojich narodenín, 7. novembra 1917. Jakov Sverdlov, Grigorij Zinovjev, Karel Radek, Lazar Kaganovič, Maxim Litvinov boli ďalšími členmi štábu.

Marián Tkáč

Za názor na doživotie

Pokračovanie z 1. strany

Otcov nevlastný brat narodený v roku 1934 za ním odišiel na rozhraní rokov 1947-1948, keď mal trinásť rokov. Dodnes tam žije. Ja som nikdy nevidel svojho starého otca.

Kto sa teda staral o vášho otca a jeho sestru?

Môj starý otec pochádzal zo siedmich detí a všetci, okrem najmladšieho brata, odišli do Kanady. Jeho manželka sa starala o otca i jeho sestru dovtedy, kým sa nevrátil starý otec. Potom si ich zobrala nevlastná matka.

Mal iba šestnásť rokov, keď sa začala druhá svetová vojna. Čo bolo predtým a čo cez vojnu?

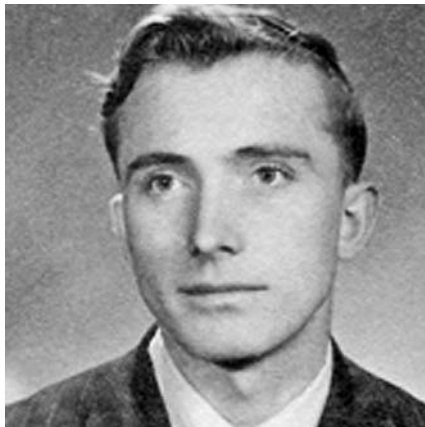
Vtedy sa chodilo do školy podľa ročného obdobia. Cez zimu do školy nechodili. Otec bol dosť naviazaný na svojho najmladšieho strýka, ktorý zostal na Slovensku. Ako mládenec, ale aj keď sa oženil, často mu pomáhal. Bol kováčom a keď staval dom, potreboval ho. Starí rodičia mali nejaké gazdovstvo, takže tomu sa venoval a vyučil sa aj za zámočníka. Bol veľmi zručný. Keď sa vrátil z väzenia vrátil sa k svojmu povolaniu. Koval kone, kravy, ostril motyky, sekery a všetko čo bolo na dedine treba.

Hovoríte o návrate z väzenia, ale čo mu predchádzalo?

Ako šesťročný s mladšou sestričkou.

Foto archív

Peter Gvora pred zatknutím.

Foto archív

Áno, mal len 16 rokov, keď sa začala druhá svetová vojna. Spomínal, že cez vojnu bol zajatý v Martine odkiaľ mal ísť na front. Ale nejako sa mu podarilo ujsť.

Čiže dezertoval. A kde sa ukrýval?

Doma a keď prišli Rusi, brali ich, aby išli bojovať. Po vojne, v roku 1946 sa oženil, prišli voľby a nastupujúci režim už vtedy začal ľudí prenasledovať. Nesúhlasil so vzniknutou situáciou, vstúpil do Bielej légie. Chodil lepiť plagáty. Na dedine boli takí, čo nemali pôdu, tí boli komunisti a tí čo mali pôdu alebo živnosť, jednoducho čo mali prácu, neboli za znárodnenie a systém, aký sa nastolil. Otec bol podnikavý, ako prvý na Orave kúpil mláďačku a chodil mlátiť obilie po celej Orave. Z domu do domu, lebo na Orave boli súkromní gazdovia ešte veľmi dlho po vojne. Naša rodina vstúpila do družstva až v roku 1972.

Čo robil otec v Bielej légii a prečo ho zavraždili?

Keď vytvorili v dedine skupinu Bielej légie, otec už bol ženatý. Za dedinou mali ukrytý bunker - pracovisko. Otec robil spojku. Donášal správy, jedlo a podobne. Keď sa páter Gabura ukrýval v Dlhej, bol ich svedníkom. Ibaže dedinskí komunisti sledovali nekomunistov a udali ich. No a v noci 8. septembra 1952 prišli príslušníci Štátnej bezpečnosti, obsadili dom, zobudili otca a zobrali ho do prednej izby. Tam sa

zavreli a otca zbili na smrť. Spalo sa v zadnej izbe, kde v tom čase bola moja sestra, ktorá mala štyri a pol roka, stará mama, mama a tetka. Otec rozprával, že tak ho zbili, že mal ruku opuchnutú akoby mu na nej sedel roj včiel. Dobili ho do krvi.

Zrejmé ho aj zobrali?

Áno, myslím, že až do súdneho procesu bol v Ružomberku. Zobrali aj mamu, ktorá v tom čase už bola v piatom mesiaci tehotenstva so mnou, zobrali aj všetok majetok vrátane mláďačky. Zobrali všetko, aj oblečenie, zostalo im len to, čo mali na sebe. Stará mama za nimi kričala, aby im aspoň jedny topánky pre vnučku nechali, tak ich vyhodili z auta. Pri upratovaní domu som našiel zoznam vecí, čo nám zobrali. Nástroje, náradie, nábytok, ešte aj perie chceli vysypať z perín, nič nám neostalo. Ten zoznam má niekoľko strán a vyhotovili ho eštebáci. Mama sa na druhý deň vrátila.

Ako na to spomínala?

Vždy, keď si na to spomenula hovorila, že ju viedli so zaviazanými očami a keď ju prepúšťali, povedali jej, že ak niečo o tom povie, trest ju neminie.

Dodnes mnohí bývalí politickí väzni nechcú hovoriť o zážitkoch z väzenia. Ako bol na tom váš otec?

Prepustili ho na podmienku, takže vôbec nič nemohol hovoriť. Keď ho zavreli mal 80 kíl a keď sa vrátil vážil 40. Rok predtým, než otca zavreli sa narodil brat, ale hneď po pôrode zomrel. Ja som sa narodil presne pol roka po otcovom zatknutí, 8. februára 1953. Mama po jeho zatknutí musela ťažko robiť, aby rodina zvládla gazdovstvo. Preto sa obávali, či prežijem. Narodil som sa o piatej a už o ôsmej ma krstili...

Ako dlho bol otec vo vyšetrovacej väzbe?

Neviem, najprv ho presunuli z Ružomberka do Ilavy a odtiaľ do Jáchymova.

Odsúdili ho na doživotie. Za čo?

Keď sa vrátil, hovoril, že chceli od

S manželkou, keď mal šesťdesiat.

Foto archív

neho mená, no nikoho neudal. Povedal, že keby prezradil mená, tak pol dediny sedí. Keďže to nespravil, dostal doživotie ako páter Gabura. Aj najmladší strýko, starého otca brat Ján Gvora bol tri roky zavretý. Rodinu, u ktorej sa skrýval páter Gabura tiež zavreli - tetku, sváka aj ich dcéru.

Otca síce odsúdili na doživotie, no vrátil sa domov po takmer dvadsiť rokoch. Kedy ste ho videli prvý raz?

Dvakrát som sa s ním stretol, raz v Jáchymove a potom v Příbrami. Otec ma chcel veľmi vidieť. Prvé stretnutie trvalo asi pol hodiny alebo hodinu, neviem, v tej miestnosti bol dlhý stôl a na jednej strane sedeli viacerí väzni, chudí, vo väzenskom oblečení a na druhej my, návštevy. Bachari stáli a sledovali o čom sa zhovárane. Otec ma chcel chytiť na ruky (plač), ale ja som sa rozplakal. Nepoznal som ho, navyše vyrastal som iba medzi ženami a mama mi hovorila, že asi preto som nemal rád chlapcov. Okrem sváka, čo si zobral otcovu sestru a nahrádzal nám prakticky otca.

A kedy sa vrátil z väzenia?

Najprv mu znížili trest na 25 rokov a potom sa vrátil po jedenástich rokoch a ôsmich mesiacoch. V apríli 1964.

To vy ste už mali 11 rokov aj dva mesiace. Aké bolo zvítanie?

V ten deň sme okolo tretej išli do poľa. Do kopca okolo novej základnej školy a cintorína. A naraz išli chlapi z roboty od vlaku a nejaká tetka kričí na moju mamu: - Margit, chlap sa Ti vrátil. - A viete, keď niekto kričí na de-

dine, tak všetci sme utekali z toho kopca (hlas sa chveje, slzy v očiach). Otec zamieril k tomu najmladšiemu strýkovi, lebo býval hneď pri stanici a tam sme sa stretli.

Vedeli ste o tom, že otec sa má vrátiť?

Nevedeli. Ale keď tetka kričala Margit, chlap sa ti vrátil, tak už sme vedeli, že doma je otec. Bol chudý, stál na jednej strane, my sme prišli dovnútra a bolo to také rozpačité zvítanie, najmä z otcovej strany. Nemal naše fotografie a sestra už mala 16 rokov. Nespoznať ju. Videl vedľa nej bratranca a to ho šokovalo, lebo mu napadlo, že sú asi manželia. Nevedel, kto je kto.

Takže to zblížovanie s otcom nebolo jednoduché?

Samozrejme, že som bol rád, že mám konečne otca (hrdlo stiahnuté, bez hlasu). V škole si ma ustavične jeden o štyri roky starší chlapec doberal - kedy ti príde otec? A ja som mu vždy povedal, že zajtra. Každý deň som sa modlil za otcov návrat, lebo stará mama mi vravievala, musíš sa modliť, určite ti zajtra príde otec. A ja som tomu veril.

Čiže boli ste zrejme kresťanská rodina?

No tak áno, ťažký život. Kým bol otec vo väzení päť rodín sme vytvorili také kvázi družstvo. Spojili sme kobyly a zapriahali, vyorávali zemiaky, išli sme z jedného poľa na druhé. Keď sa otec vrátil, bolo treba robiť. A my sme sa väčšinou zblížili pri práci.

Pokračoval otec v kováctve?

Viete, zmena stravy, všetko čo zjedol, vyvrátil. Nedokázal mu to žalúdok

V roku 1967 s bratom (vľavo) z Kanady.

Foto archív

priať. Vyše roka a pol bol na maródke. Mal aj silikózu pľúc a neviem čo ešte, chodil po doktoroch, kým sa dal ako tak na poriadok, to trvalo minimálne dva roky. Často bol v nemocnici. A mali mu uznať aj invaliditu, ale keď sa dozvedeli, kto bol, neuznali mu ju. Potom sa konečne zamestnal ako údržbár a kurič v Jednote.

Po návrate domov sa už o neho nezaujímal štátna bezpečnosť?

Jeho pracovisko bolo v krčme, kde vysedávali sami ešebáci, ktorí ho sledovali. Prepustili ho na podmienku, neviem či päť alebo desať rokov s tým, že keď niečo povie, hneď pôjde späť. Spomienka na väzenie, keď sa za protištátne reči dostal na sedem dní do kopky o suchom chlebe a vode, ho držala na uzde.

Vám nespôsobil otcov odpor proti režimu problémy v profesijnej kariére?

Veľa som športoval, lebo som sa mu chcel vyrovnáť. Spoluväzni ho nazývali nezmar, lebo dokázal pomôcť plniť normu aj za nevládných kňazov. Chcel som teda ísť na vysokú školu študovať odbor matematika – telesná výchova. Síce skúšky som urobil, no pre „nedostatok miesta“ ma nezobrali. Až po roku 1989 som sa dozvedel, prečo asi. Prečo som musel strieďať zamestnania, lebo nikde ma nečakalo kariérne ani mzdové povýšenie. Totiž všetkým zamestnancom vrátili kádrové materiály, len moje sa stratili...

Otec sa niekedy rozhovoril? Zdôveril sa so spomienkami?

Najviac rozprával u sestry. Keď som tam prišiel, niečo som počul. Napríklad aj o tom, ako kopali tunel (s Antonom Tomíkom a ďalšími), ako niekoho zasypalo a zabilo a otec ho dával na nosítka. Previazal ho opaskom, aby sa im nezošmykol a vtedy sa mu zdalo, ako keby sa mu ten mŕtvy prihovárал - Peter, netlač ma tak. Počul som o tom, koľko museli nafárať, ako Rusi kontrolovali smolku. Spomínal aj to, ako uviazaní o lano išli na smenu. Hovoril som otcovi, aby niečo napísal, ale nikdy nebol na to čas a potom, keď už čas by aj bol, začal byť chorľavý a keď si na niečo spomenul, plakal. Už ani nerozprával, deprimovalo ho to.

Eva Zelenayová

Okrúhle výročie Levočskej vzbury

Významnú historickú udalosť, 70. výročie vzbury odvážnych kresťanov, si 23. júna uctili slávnostnou sv. omšou v Bazilike sv. Jakuba v Levoči a pietnym aktom pred bazilikou. Sv. omšu celebroid Mons. František Dluhoš, ktorému sa kyticou kvetov za organizáciu Politických väzňov ZPKO poďakovala predsedníčka regionálnej organizácie v Prešove a rodáčka z Levoče Mária Dvorčáková. Aj meno jej otca je uvedené na pamätnej tabuli vo vstupnej lodi chrámu, ktorý si za statočnosť od bývalého režimu vyslúžil dva roky v Jáchymove. Pietnej spomienky sa zúčastnil i primátor mesta Ing. Miroslav Vílkovský, zástupca Ústavu pamäti národa Ján Endrödy, podpredseda PV ZPKO a predseda regionálnej organizácie PV ZPKO v Košiciach Štefan Novák a ďalší funkcionári a členovia organizácie politických väzňov.

Historik František Vnuk takto opísal udalosť týchto dní: Dňa 25. júna vošiel do farskej budovy bezpečnostný referent Okresného národného výboru (ONV) Ján Kozák. Podľa ko-

munistckej verzie išiel predvolať kanonika Vojtasa do úradovne ONV, kde ho mali oficiálne upovedomiť o zákaze levočskej púte a požiadať ho, aby tíšil veriacich, u ktorých by táto správa vyvolala pobúrenie. Ľudia si však mysleli, že im idú brať kňazov. A to stačilo, aby sa v Levoči odohrala v priebehu jedného týždňa už druhá vzburá.

Podľa policajného hlásenia, „reakcionári využili napätý pomer medzi Cirkvou a štátom k tomu, aby vyvolali nepokoje, rozširujúc nepravdivú správu, že z popudu komunistov budú zaistení kňazi. Pred katolíckou farou sa zhromaždil početný dav, časť ktorého bola ozbrojená sekerami, drúkmi a palicami za účelom zabránenia zaisteniu rímskokatolíckeho farára Jozefa Vojtasa a vybíjania svojej nenávisti proti komunistom násilnými činmi.“ Trestné oznámenie bolo podané na 130 ľudí. Súd sa konal 24. októbra 1949 a odsúdených bolo 32 Levočanov spolu na 76 rokov a 4 mesiace. **(red)**

Z homílie Mons. Františka Dluhoša

Hrdinstvo neznamená nepoznať strach

Niet pochýb, že chvíle úzkosti a očakávanie neistej, ba pochmúrnej budúcnosti prežívali v krutých podmienkach komunistických žalárov levočskí farníci odsúdení za účasť v Levočskej vzburе pred sedemdesiatimi rokmi. Na vlastnej koži a bolestne okúsili údel kríža, ktorý niesol Ježiš Kristus.

Mal som nesmiernu česť osobne spoznať viac ako polovicu statočných žien a mužov, čo prišli 25. júna 1949 brániť svojho farára kanonika Jozefa Vojtasa. Dlhé roky som týchto ľudí vídaval v oboch levočských bazilikách. Prežíval som ich radosti, bolesti a nádeje i občasné sklamanie. Viacerí mi vyrozprávali svoje dramatické príbehy o rokoch nespravodlivého väzenia.

Tie spomienky boli drsné, ale nie pomstychtivé. Obdivuhodné bolo pevné vnútorné presvedčenie statočných farníkov, že sa rozhodli a počínali si správne. Nepovažovali sa za hrdinov, nenárokovali si publicitu ani pocty. Gloriam qui spreverit, veram habebit – Skutočnú slávu získa ten, kto o ňu nestojí.

Hrdinstvo neznamená nepoznať strach; rýdzim hrdinstvom je strach prekonať. Naši predkovia v júnovej revolte 1949 tento Rubikon vnútorných obáv a neistoty prekročili. Len čo udalosti nabrali dramatický spád, pochopili svoje rozpoloženie. V súboji s brachiálnou štátostraníckou a policajnou mocou už nemohli očakávať žiadnu pomoc a od nikoho. Svoj strastiplný osud zverili stredobodu bytia: Spasiteľovi ľudstva.

Svoju vernosť Ježišovi Kristovi a Panne Márii nezapreli ani vo chvíľach reálneho existenčného ohrozenia. Všetci prežili tortúru v duchu veršov katolíckeho básnika Jana Zahradníčka: „Bez potu, bez krvi a bez obetí, ten, ktorý vzlietol, nedoletí.“

Účastníci pietnej spomienky.

Foto archív

Pochopiteľne, že som sa pýtal, ako sa nespravodlivo odsúdení Levočania vo väzenských celách vyrovnávali so svojím krutým údelom. Temer každého z nich držala pri živote, sile a najmä nádeji pevná viera. Úprimný, dôverný rozhovor s Bohom im dodával istotu.

Ľudia, na ktorých dnes spomínáme, predstavujú úcty aj nasledovania hodný vzor viery, žriedlo kresťanskej a ľudskej odvahy. Žijeme totiž čas, v ktorom si otvorené priznanie k evanjeliu vyžaduje určitú občiansku statočnosť.

I duch má svoje gény. Človek vlastní pamäť a pamäť je dosť ťažké bremeno. Veci, ktoré sú už dávno „pod zemou“ v nej ešte stále doznievajú. Je to pamäť, ktorá nás učí, že niet čistej prítomnosti, čistej budúcnosti alebo čistej minulosti. Všetko je zároveň minulé, prítomné i budúce. Duch má iný polčas rozpadu než spoločenské podmienky, na ktorých bazírujeme. Udržujme preto svornosť, vernosť evanjeliovej pravde a všetky kresťanské cnosti, aké preukázali naši bratia a sestry pred sedemdesiatimi rokmi.

Pred sto rokmi maďarskí bolševici obesili farára Trubínyiho

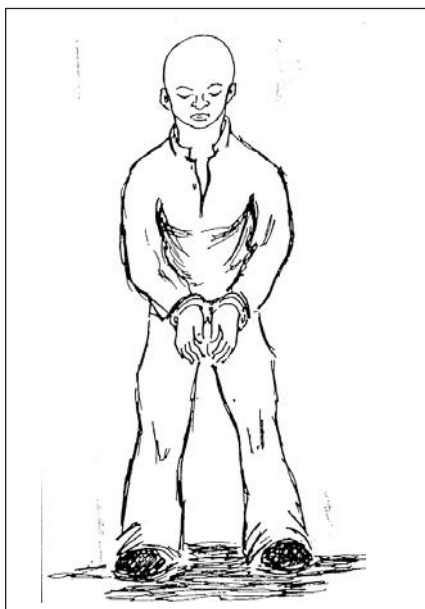
Katolícky kňaz Ján Trubínyi patrí medzi mnohé obete vpádu maďarských bolševikov roku 1919. Narodil sa 8. septembra 1863 v neveľkej slovenskej obci v hornom Tekove (na okolí Žiaru nad Hronom). Pôvodne sa volal Trubina, no slovenské priezvisko si počas štúdia teológie hungarizoval. Po vysvätení za kňaza pôsobil na niekoľkých kaplánskych staniach a roku 1893 sa stal farárom v Devínskej Novej Vsi.

V rýchlo rastúcej obci na južnom Záhorí s chorvátskym a slovenským obyvateľstvom si mladý kňaz získal všeobecnú obľubu. Kritizoval pomery v Uhorsku, vládu liberálnej kliky, ktorá deptala nemaďarské národy a prehlbovala sociálny úpadok širokých vrstiev. V roku 1901 sa rozhodol kandidovať za opozičnú Ľudovú stranu v stupavskom volebnom obvode, do ktorého patrila celá južná časť Záhoria s národne prebudným a katolíckym obyvateľstvom. Po veľkom boji zvíťazil nad vládou podporovanými liberálmi Látkocim a Komlóssym (pôvodným priezviskom Chmelík). V predvolebnej kampani na verejných zhromaždeniach sľuboval, že na snemovej pôde bude presadzovať práva slovenského ľudu a slovenskej reči. V súlade s programom Ľudovej strany sa zastrájal odstraňovať proticirkevné zákony liberálnych kabinetov a posilňovať kresťanského ducha v snemovni.

Zabudol na sľuby

Keď predovšetkým zásluhou slovenských voličov získal poslanecký mandát ukázalo sa, že je už moderným a pragmatickým politikom, ktorého sľuby ani potreba voličov k ničomu nezaväzujú. Hlasoval za ďalšie pomadžarčovanie ľudových škôl, o zmenu toľko kritizovaných cirkevno-

politických zákonov sa nezaújímal. V prvom volebnom období v rokoch 1901-1904 však viackrát v snemovni vystúpil s požiadavkou, aby sa začala zo štátnych prostriedkov regulovať rieka Morava, ktorá každoročne napáchala veľa škôd na lúkach a poliach v jeho volebnom okrese. Ohnivé vystúpenia v prospech roľníkov napokon mu pomohli obhájiť poslanecký mandát aj roku 1905.

V predčasných voľbách roku 1906 sa väčšina slovenských voličov v stupavskom okrese Trubínyimu otočila chrbtom. Podporovali vajnorského farára Ferdinanda Jurigu. S heslom „Za tú našu slovenčinu, za tú našu chudobu“ sa pustil do volebného zápasu a s neveľkým náskokom zvíťazil, hoci úrady maďaróna Trubínyiho všetkými prostriedkami podporovali. Víťazstvo presvedčeného Slováka vládnucej moci prekážalo a roku 1907 Jurigu zbavili poslaneckej imunity a za „štvravé“ články odsúdili na dva roky väzenia. Trubínyi si narobil medzi Slováckmi v stupavskom okrese i vo svojej farnosti veľa nepriateľov. A tak roku 1910 odišiel do čisto maďarskej obce Moča, ležiacej na brehoch Dunaja. Tu

šťastne prežil svetovú vojnu, rozpad Uhorska a vznik Česko-Slovenska, čo mu sotva vyhovovalo, lebo už bol viac Maďarom ako Slovákom. No práve Maďari, ktorých viac nosil v srdci ako svojich rodákov, sa postarali o jeho predčasný koniec.

Skončil na agáte

V máji 1919 maďarská bolševická armáda prekročila demarkačnú pohraničnú čiaru a vtrhla na Slovensko. Na mnohých miestach bolševici rozpútali teror namierený najmä proti tzv. buržoáznym elementom, angažovaným Slovákom a kňazom. V Moči zatkli a uväznili aj Jána Trubínyiho. Obvinili ho z kontrarevolučnej agitácie. Údajne mu ponúkali, aby ako dôveryhodná osoba a kňaz verejnými prejavmi podporoval maďarských bolševikov, čo ale odmietol. Na rozkaz zlopestného červeného komisára Ferenc Bandiho v noci 4. júna 1919 na brehu Dunaja Trubínyiho obesili. Na osamelý agát ho vešal červený gardista Halaši. O niekoľko dní farníci tajne zvesili telo zo stromu a potichu ho na cintoríne v Moči pochovali, lebo bolševici tu úradovali až do konca júna.

Keď sa v Maďarsku dostal k moci Mikuláš Horthy, červení teroristi pokiaľ nezdupkali, museli sa za svoje zločiny zodpovedať. Kata Halašiho odsúdili na deväť rokov, keďže bol len vykonávateľom rozkazov, no Ferenc Bandi dlho unikal. Nakoniec sa ukázalo, že sa ukrýval v Česko-Slovensku, kde napáchal viacero podobných zločinov ako v Moči. Po zatknutí roku 1926 Bandiho vydali do Maďarska, kde ho čakala šibenica. Trubínyiho vrah spravodlivosti neušiel. Možno by sme ešte aj dnes našli na cintoríne v Moči hrob Jánoša Trubínyiho, niekdajšieho Janka Trubinu, ktorý celých 17 rokov spravoval faru v Devínskej Novej Vsi.

Ivan Mrva

Pred 150 rokmi Slováci a Chorváti smútili za svojimi veľikánmi **Moyses zjednotil Slovákov**

Banskobystrický biskup a otec slovenského národa dr. Štefan Moyses sa pobral na večnosť 5. júla 1869, na deň sv. Cyrila a Metoda. Práve on sa začiatkom šesťdesiatych rokov zaslúžil, aby Svätá stolica sviatok slovenských vierozvestcov preložila zo 14. marca na piaty júl. Moysesovi neprajníci sa nechali počuť, že Pán ho povolal práve toho dňa lebo uctieval východných schizmatikov. Slovensko však smútilo, stratilo nielen hlboko veriaceho biskupa, hrdého Slováka a predsedu Matice slovenskej, ale aj osobnosť, ktorá mala vplyv u panovníckeho dvora.

Za Moysesom úprimne smútili aj Chorváti, keďže roku 1828 ho ešte ako kaplána slovenského kostola v pešťianskom Jozefovom meste do Záhrebu povolal Moysesov krajan biskup Alexander Alagovič, rodák z Malženíc. Až do konca revolúcie roku 1849 pôsobil v Záhrebe v rôznych cirkevných a pedagogických funkciách. Zapojil sa do národných pohybov v Chorvátsku a dodnes je u Chorvátov vo všeobecnej úcte za to, čo pre ich národné hnutie za dve desaťročia vykonal.

U cisára s autonómiou

Cisár František Jozef roku 1850 vymenoval Štefana Moysesu za banskobystrického biskupa. Popri plnení cirkevných povinností sa aktívne angažoval v národnom živote. V decembri 1861 sa postavil na čelo slovenskej deputácie k panovníkovi, aby Františkovi Jozefovi predostrel Viedenské memorandum slovenské aj s podrobne vypracovaným projektom autonómneho územia pod názvom Hornouhorského slovenského okolia. Stal sa prvým predsedom Matice slovenskej a jej veľkým podporovateľom. Spolu s evanjelickým biskupom Karolom Kuzmánym aspoň na krátky čas zjednotili večne rozhádaných Slovákov. Nepriazeň osudu spôsobila, že jeho sen - samosprávne a kresťanské Slovensko - sa naplnil až 69 rokov po jeho smrti. Moysesov nástupca na banskobystrickom biskupskom stolci Arnold Ipolyi Stummer, sa preslávil výrokom, ktorý je hodný pripomenutia: *Inkáb akorok káromkodó Magyar, mint az imádkozó Tót* (radšej chcem mať zlorečiaceho Maďara, ako modliaceho sa Slováka).

Haulik záhrebským biskupom

Práve v čase, keď smútiaci sprievod vyprevádzal na poslednej ceste biskupa Štefana i Stjepana Moysesu, uplynuli už dva mesiace od nečakanej smrti iného nášho veľikána, spájajúceho Slovákov i Chorvátov. Počas liečebného pobytu v Karlových Varoch, 11. mája 1869, umrel záhrebský arcibiskup a kardinál Juraj Haulik. Za Haulikom úprimne smútilo celé Slovensko, lebo bol veľkým synom slovenského národa. Narodil sa v Trnave roku 1788 a po skončení

teologických štúdií vo Viedni i krátkom kaplánovaní sa stal vikariálnym archivárom v Budíne a o niečo neskôr tajomníkom ostrihomského arcibiskupa Alexandra Rudnaya. Ten vybadal v Haulikovi nielen schopnosti a veľký organizačný talent, ale aj pevné slovenské presvedčenie. Už vo veku 37 rokov sa stal ostrihomským kanonikom a kráľovským radcom.

Podobne ako Štefan Moyses aj Juraj Haulik nesporne i zásluhou biskupa Alexandra Alagoviča sa roku 1832 stal záhrebským prepoštom. Dvaja Slováci od Trnavy - Alagovič z Malženíc, Moyses z Veselého a Trnavčan Haulik sa ocitli v kľúčových pozíciách Katolíckej cirkvi v Chorvátsku aj na čele chorvátskych národných pohybov.

Podporoval Chorvátov

Práve Juraj Haulik sa po Alagovičovej smrti roku 1838 stal záhrebským biskupom, zároveň i námestníkom chorvátskeho bána. V tom čase bán Franko Vlašič bol už veľmi chorý a zakrátko aj umrel a tak Haulik riadil nielen cirkevný život, ale i politické dianie v celom Chorvátsku. A ten bol od začiatku štyridsiatych rokov veľmi búrlivý, lebo sa vyostroval zápas frakcie chorvátskych maďarónov podporovaných z Pešti s chorvátskymi národovcami. Haulik sa jednoznačne postavil na stranu národných Chorvátov. Počas revolúcie finančne aj politicky podporoval chorvátsky odpor proti snahám Košutovcov o podriadenie Chorvátska a vďaka jeho vplyvu sa z tej pomoci ušlo aj Slovákom, rovnako zápasiacim s rozpínavým maďarizmom.

V roku 1852 sa Haulikovi podarilo osamostatniť svoju diecézu spod právomoci kaločského arcibiskupstva a stal sa prvým záhrebským arcibiskupom a neskôr i kardinálom. Nielen národné povznesenie a osamostatnenie Chorvátov mu ležalo na srdci, ale snažil sa aj o upevnenie katolíckej viery. Jeho zásluhou začal v štyridsiatych rokoch 19. storočia vychádzať Katolícki list zagrebački, prvé katolícke periodikum v Chorvátsku a za redaktora vymenoval Štefana Moysesu. Keď apoštol chorvátskeho národa trnavský rodák Juraj Haulik pred 150 rokmi umrel, plakalo celé Chorvátsko a smútilo aj Slovensko.

Ivan Mrva

Pakt dvoch tyranov

Otázka možnej viny Sovietskeho zväzu na rozpútanie druhej svetovej vojny je považovaná za jednu z páličivých otázok a odpoveď na ňu nie je jednoznačná.

Stalinov totalitný ZSSR v prvých rokoch vojny vôbec nebol neutrálny a zúčastnil sa priamych vojenských operácií, ba otvorenej agresie voči svojim susedom. Slovenská a česká historiografia, ale aj verejnosť, tento fakt, nielen počas komunizmu, ale aj v rokoch slobody, akosi neberie na vedomie, čo sú u nás v poslednej dobe možné korene neprirodzeného rusofilstva.

Celkom ináč vníma tieto udalosti poľská verejnosť. Postoj Moskvy v osudnom roku 1939 chápe správne a poukazuje na to, že paktom Ribbentrop-Molotov z 23. augusta 1939, v ktorom sa Stalin s Hitlerom dohodli na prerozdelení sfér vplyvu vo východnej Európe a rozdelení Poľska, sa v skutočnosti začala druhá svetová vojna a ZSSSR sa mal za svoju agresiu

v rokoch 1939 -1941 zodpovedať na mierovej konferencii.

Pakt Ribbentrop - Molotov alebo *Pakt o neútočení* alebo aj *Pakt Hitler - Stalin* bola zmluva medzi Nemeckou ríšou a ZSSR. Pakt vznikol z iniciatívy Nemecka, po tom, čo dva dni pred jeho uzavretím (21. 8. 1939) stroskotali rokovania o vojenskej spolupráci ZSSR so Spojeným kráľovstvom a Francúzskom, čiže de facto z vôle oboch signatárov. Pakt a ďalšie dodatky (oficiálne bolo zverejnených len prvých 7 článkov) podpísali ministri zahraničných vecí Nemecka Joachim von Ribbentrop a komisár pre zahraničie Viačeslav Molotov za prítomnosti Stalina s dátumom 23. augusta 1939 v Moskve.

Ďalšia tajná dohoda (dodatok k pôvodnej) rovnakých zmluvných strán, potvrdzujúca spoluprácu, bola podpísaná približne o mesiac neskôr - 28. septembra 1939. Pakt mal mať platnosť 10 rokov, avšak dodržiavaný bol kratšie ako dva roky do začiatku nemecko-sovietskej vojny 22. júna 1941.

Stalin v mieri s Nemeckom nezaháľal. 17. septembra 1939 vtrhla Červená armáda do Poľska, aby „poskytla ochranu životov a majetkov obyvateľstva západnej Ukrajiny a Bieloruska.“ Za týmto oficiálnym komuniké sa v skutočnosti skrývala okupácia zvyškov rozdrveného Poľska. Tým sa však agresia Sovietov ani zďaleka neskončila. Ešte v roku 1939 sa jej obeťou stal ďalší susedný štát, Fínsko. Už názov, akým ho Stalin niekedy menoval („budúca zväzová republika“) poodhaľoval úmysly Sovietov voči tejto krajine. 30. novembra Sovietsi zaútočili, ale Fínsko sa sovietskej agresii ubránilo. Zachránilo svoju samostatnosť, hoci sa po podpísaní prímeria v roku 1940 posunula jeho hranica o niekoľko desiatok kilometrov na západ a Fíni sa museli vzdať významných území.

Ani to nebolo všetko, už na jeseň 1939 boli podpísané „zmluvy o spolupráci“ s Estónskom, Lotyšskom a Litvou. V priebehu leta 1940 boli tieto suverénne štáty vojensky okupované a ako zväzové republiky pripojené k ZSSR. V júni 1940 Sovietsi predložili Rumunsku ultimátum, aby im odstúpilo územie Besarábie a severnej Bukoviny, čomu sa Rumuni podvolili. Najmä obsadenie severnej Bukoviny, ktoré bolo v rozpore s paktom Molotov – Ribbentrop, spôsobilo v Nemecku veľký šok. Keď k tomu pripočítame boje s Japonskom, ktoré vyvrcholili v roku 1939 v bitke pri Chalchyn gole drvivou porážkou japonskej armády zistíme, že Sovietsky zväz sa v rokoch 1939 – 1941 dostal do vojny alebo územného sporu skoro s každým svojím geografickým susedom v Európe, v dôsledku čoho integroval rozsiahle územia.

Teror, ktorý Sovietsi na týchto územiach rozpútali, nemal obdobu ani v Nemecku. A je symptomatické, že sa týchto svojich územných ziskov nechcel za žiadnu cenu vzdať, čo rešpektovali po vojne aj USA a Veľká Británia a tieto územia Sovietskemu zväzu ponechali. Paradox, či opäť tajná dohoda?

Historická fotografia z podpisu paktu.

Foto archív autora

Peter Mulík

Moja cesta životom

Každý okamih života je neopakovateľný a dejiny netvorí len historici, ale aj život sám. Je preto nesmierne cenné, ak sa nájdú ľudia, ktorí sú ochotní vyrozprávať svoj príbeh a zanechať ho pre ďalšie generácie. Povojnový vývoj, nástup komunistickej ideológie k moci priniesol mnoho útrap tým, ktorí mali svoj život postavený na iných hodnotách.

Pani Anna Daňková, rodená Kováčová nám poskytla svoj rukopis Moja cesta životom. Jej rodičia prijali dominikána Akvinasa Juraja Gaburu na jeho úteku pred komunistami, čo rodine prevrátilo život naruby. Čitateľom Svedectva priblížime jej príbeh na pokračovanie.

Prišla zmena

Prišla veľká zmena – Februárové víťazstvo. Vládu prevzala komunistická strana. Kto vlastnil niečo viac, bol nepriateľom štátu. Prišlo znárodnenie. Najprv obchodníci, rôzni majstri v nejakom remesle. Neskôr to prišlo na roľníkov. Kto v dedine vlastnil viac pôdy než ostatní, bol dedinský boháč a s ním bolo treba nakladať ako s nepriateľom štátu. Prvé miesto sa ušlo biskupom, kňazom i laikom, ktorí verili v Boha. Boli považovaní za tmárov a aj za západných alebo vatikánskych špiónov. Potom zaútočili na rehoľníkov a rehoľníčky. Tak prišla tragická noc z 13. na 14. apríla 1950, ako to opisuje aj náš pán kardinál Ján Chryzostom Korec vo svojej knihe Od barbarskej noci. Vtedy boli zlikvidované kláštory a podľa vôle štátnej moci sústredili týchto „nepriateľov štátu“ na miesta, kde boli pod drobnohľadom vládnucej všemocnej strany. Preto to spomínam? Pretože tu sa mení náš rodinný život aj život budúci.

Jeden rehoľník,

ktorý bol v tom čase na pastoračnej ceste, nebol práve v tú noc v kláštore, ale vo vlaku, kde sa dozvedel, že sa už nemá kam vrátiť. Vtedy ľudia žili v nádeji, že to nemôže dlho trvať, tak aj tento vzácny človek sa začal skrývať. Mal ľudí, ktorí mu pomohli nájsť miesta, kde by to bolo možné. Vždy po nejakom čase odišiel ďalej.

Jedného dňa, keď som sa vrátila do-

mov, našla som u nás človeka z našej dediny. Pýtal sa niečo môjho otca. Hovoril tichšie, akoby to mali viesť len oni dvaja. Veľmi ma zaujímali rozhovory dospeších, tento sa mi zdal vážny, tak som s veľkou zvedavosťou pozorne počúvala. Vypočula som si, že ten muž hovoril môjmu otcovi, aby si to dobre rozmyslel, pretože za to sa môže dostať aj do väzenia. Môj otec mu hneď odpovedal, že si je toho vedomý, ale ako kresťan to nemôže odoprieť. Zľakla som sa, uvedomila som si, že tu ide o veľmi vážnu vec. Rozmýšľala som, ale na nič som neprišla. Hneď na druhý deň som už vedela o čo ide. Povedali mi, že je u nás jeden kňaz, ktorý sa bude u nás skrývať a ja to nesmiem nikomu vyzradiť. Pochopila som to.

Stretli sa u nás

v izbe 8. septembra 1950. Bol to veľmi milý a príjemný človek, ktorý by nikomu neublížil, a ktorému záležalo len na spásu duší. No musí byť pri úplne cudzích ľuďoch, lebo naši rodičia ho predtým vôbec nepoznali. Boli to krásne zimné večery, čítal nám, poučoval nás vo viere. Bola to krásna duša plná Božej lásky. Pamätám si, ako som mu ako 12-ročná povedala, že keď ho budú svätorečiť vo Vatikáne, že ja tam pôjdem, aj keď budem musieť predať celý majetok na cestu. On mi odpovedal: „Vieš, to nie je len tak, stať sa svätým.“ Ja som ho však už vtedy takým videla.

Zaujímavé bolo, že raz spomínal, že posielal požehnanie stigmatizovanej, myslím Terezke Neumannovej a ona mu po niekom odkázala, že ten kňaz, čo jej dáva požehnanie, bude niekoho svedčiť, to sa prezradí a on bude veľa trpieť. Aj sa tak stalo, ale o tom napíšem neskôr.

Bol u nás asi do mája alebo júna.

Počas prázdnin sa niekde inde zdržiaval a v septembri sa k nám znova vrátil. Aj pri tej najväčšej mlčanlivosti ho niekto zazrel, zvlášť vtedy, keď musel ísť von na toaletu. **Vládnuca strana mala vtedy svojich verných, ktorí naozaj verne slúžili – sledovali a udávali.** Spomeniem jeden zážitok, na ktorý sa nedá zabudnúť ani po vyše šesťdesiatich

rokoch. Obidve sestry sme chodili do školy do okresného mesta. Sestra do gymnázia, ja do šiestej triedy. Každý deň, skôr než sme odišli do školy, sme mali doma tajne sv. omšu o piatej ráno, lebo vlak odchádzal o 6.15 hod. Takto posilnené sv. omšou a sv. prijímaním sme začínali nový deň s rodičmi i starými rodičmi. Keďže k sv. omši boli potrebné nepremenené hostie, chodili sme po ne k jednej pátrovej príbuznej v našom okresnom meste. V ten osudný deň som bola po hostie ja. Tašky nám mamy šli doma z látky, aká bola po ruke, takže v takej jednoduchej taške som niesla v malej krabičke hostie.

Prišla som na železničnú stanicu,

kde už stáli dvaja muži v dlhých kožených kabátoch. Takto obyčajne chodila tajná polícia. Zdalo sa mi, že si veľmi svedomito pozerali každého cestujúceho. Nebolo by to však nič vážne, keby sa moja spolužiačka z inej dediny nezatúžila pozrieť, čo v tej taške mám. Ja som jej to nechcela dovoliť a ona sa ešte viac snažila mi tú tašku vytrhnúť. Ale ja som zo všetkých síl nechcela tú tašku pustiť, tak sme dosť dlho zápasili. Bála som sa, že sa pri tej šarvátke hostie rozsypú po zemi a tí dvaja v kožených kabátoch budú viesť presnú adresu, kde nájsť jedného „vatikánskeho špióna“, ako nazývali kňazov a rehoľníkov, ktorí im neboli po vôli. Ako by zázrakom som si tašku ubránila a hoci som bola slabšia, nepremohla ma.

Domov som prišla

veľmi ustráchaná, nazrela som do tašky a všetky hostie som uvidela rozsypané medzi knižkami. Tak som ich ubránila, ale najviac nášho pátra, ako sme ho vtedy volali a aj doteraz voláme. On tiež oslovoval mojich rodičov otec, mama a starých rodičov starý otec a stará mama. Na tento príbeh nemôžem zabudnúť a ešte i teraz mám zimomriavky na chrbte, keď si na túto situáciu spomeniem. Vtedy som si myslela, že mi srdce z hrude vypadne. S dievčaťom, s ktorým som zápasila o tašku, som sa už v neskorších rokoch nestretla a nevysvetlila som jej, prečo som musela mlčať a tak si brániť tašku.

(Pokračovanie v budúcom čísle)

Naši medzi študentmi

Predsedníčka regionálnej pobočky PV ZPKO v Ružomberku pani Mária Šidová navštívila 12. júna Gymnázium sv. Andreja v Ružomberku. Tretia kom gymnázia vyrozprávala svoj životný príbeh, ktorý vzbudil medzi študentmi veľký ohlas. Svoje postrehy dali na papier a my ich uverejňujeme:

■ Pani Šidová nám porozprávala veľmi silný osobný príbeh o tom, ako jej rodina v 50. rokoch minulého storočia ukrývala katolíckeho kňaza Jána Hutyru. Po odhalení, vtedy bola v našom veku, sa dostala do jedného z najtvrdších politických väzení Ružyň v Prahe. Neskôr ju premiestnili do väzenského pracovného tábora v Železovciach, kde strávila dlhé mesiace ťažkej práce v neľudských podmienkach. Aj napriek krutosti osudu pani Šidová nezanevrela na svojich prenasledovateľov a nestratila pozitívny prístup k životu. Sama hovorí, že toto všetko zvládla len vďaka Bohu a modlitbe. Celá naša trieda i pani učiteľka Anna Nemešová želá pani Šidovej veľa zdravia do nasledujúcich rokov. Jediné čo nám ostáva je modliť sa a veriť, že sa v budúcnosti už nič podobné na Slovensku nezopakuje.

Alexandra Lukáčová, 3.A

■ **Prednáška sa mi veľmi páčila, som rada, že sme mohli počuť takýto príbeh. Dokázala by som ju počúvať aj ďalšie hodiny a hodiny. Sršala z nej múdrosť, pokora a obrovská odovzdanosť a vďaka Bohu. Bolo to pre mňa veľkým povzbudením.**

■ Beseda sa mi páčila, pani mi prišla milá a skromná aj napriek tomu, čo zažila. Sršala z nej taká zvláštna energia. Myslím si, že je to veľmi dobré, keď sú takéto svedectvá podávané rovno z úst ľudí, ktorí to zažili, je to iné, než od učiteľov.

Mária Šidová v rozhovore pre Svedectvo.

Foto Eva Zelenayová

■ **Príbeh bol veľmi zaujímavý a pútavý. Myslím si, že príbehy z tej doby by sa mali rozprávať a ľudia by to lepšie pochopili.**

■ Včerajšia beseda mi priblížila neľudské zachádzanie ŠtB s kresťanmi v socialistickom štáte a utvrdila ma v presvedčení, že komunizmus nebol vôbec dobrý a rozhodne nechcem, aby sme sa niekedy vrátili do týchto čias.

■ **Som veľmi rada, že som si mohla vypočuť svedectvo pani Šidovej. Vďaka nemu viac chápem minulosť a ľudí, ktorí niečo také podobné prežili.**

■ Po príchode pani Šidovej, ktorá prekypuje dobrou energiou a láskavosťou, som si uvedomila, že hocijaké nástrahy a strasti života sa dajú zvládnuť s úsmevom na tvári a naučila ma, že zatrpknutosť nie je cesta.

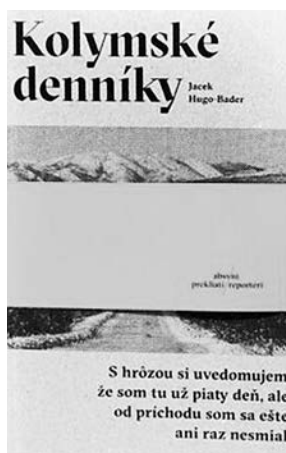
■ **Zaujala ma jej pokora a to ako na to spomínala. Napriek ťažkému režimu a náročným chvíľam som vďačná, že nám o tom dokázala porozprávať, aby sme pochopili a videli celý ten dopad tohto obdobia a už sa k nemu nevrátili, resp. nechceli vracať.**

■ Mne sa prednáška veľmi páčila, pretože ma zaujímajú svedectvá tohto typu. A veľmi rada počúvam starých ľudí, pretože sú rozumní a veľa toho zažili.

■ **Bola to úplne perfektná beseda. Pani Mária má úplne zaujala, pôsobila na mňa pozitívne, usmievavo, srdečne, pokojne, vyrovnane. Sršala z nej taká dobrosrdečnosť. Bola som z nej nadšená. Naozaj ma zaujalo jej rozprávanie. Som jej vďačná, že prišla. Takéto besedy sú veľmi obohacujúce a mohli by byť častejšie.**

Jacek Hugo-Bader

Kolymské denníky, Absynt, 2017

O Sibíri a jeho gulagoch už vyšlo viacero kníh. Gulagom na Sibíri predchádzal prvý gulag na Solovieckych ostrovoch v Bielom mori na severe Ruska. Autor využil „perestrojku“ a po roku 2002 sa vydal na „prieskumnú cestu“. Ako Poliakov bol na tom osobitne zainteresovaný, lebo preveľa Poliakov tam skončilo po prvej i druhej svetovej vojne. To už bolo trochu civilizované prostredie. V baniach dostávali zamestnanci trojnásobné platy. Ručnú prácu

prebrali stroje v povrchových i podzemných baniach. Tuhú zimu musela vláda zaplatiť.

Roky, keď tam otročili väzni aj v tuhej zime na povrchu sa minuli. Čo zarobia v arktickom lete, to v zime pomaly prepíjajú. Vodku dostať všade. Časy, keď tam v tridsiatych rokoch prišiel po viacerých veliteľoch generál Eduard Berzin, ten ničil väzňov tým, že museli pracovať aj v 45 stupňových mrazoch. Za neho sa vyťažili desiatky ton zlata, ktoré odosielal loďami do Leningradu. Tam vyťažené uhlie sa v zime dopravovalo po železnici do Murmanska a Leningradu.

Generál Berzin sa v týraní väzňov doslova vyžíval. Pochádzal z baltických krajov a za mladi študoval v Berlíne. Takých Stalin nenávidel, lebo ho inteligenciou prevyšovali. Aj keď sovietskej vláde dodal ohromné množstvo zlata a ničím sa neprevínil, predsa sa dostal na „patričný likvidačný zoznam“. Pozvali ho do Moskvy. Nič netušil. Iste za to zlato očakával nejaký rad. No na letisku ho zatkli, dovezli na Ľubľanku – centrum NKVD. Tam ho vyzliekli a obliekli do väzenského mudúru. V neprítomnosti bol odsúdený ako generál nie na obesenie, ale zastrelenie na dvore. Tisíce zastrelených končilo v hroboch vo vojenských lesoch na okolí Moskvy. Dnes na ich hroboch rastú hrubé borovice a hríby.

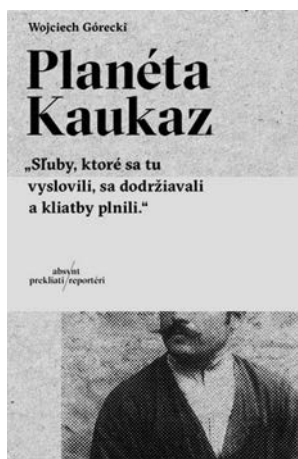
Z lágrov sa veľa väzňov pokúsilo ujsť. V tajge však nemali šancu prežiť a dostať sa na juh do Kazachstanu. Všetkých pochytili, umučili a zastrelili. V zime ich ani nepochovali (zmrznutá zem), ale ich vyložili za zadnú bránu nahých na zem. Odtiaľ ich medvede a vlky odtiahli a zožrali. Náčelník gulagu, odkiaľ väzni ušli, spravidla dostával desať rokov gulagu.

Sovietska vláda prekonala Nemcov, lebo na Sibíri nie hlad a ťažká práca, ale zima bol najväčší nepriateľ. Dodnes sa v Ruskej federácii hovorí, že na bránach táborov bolo heslo: „Rabotať na tuny a kušať na grammy!“

Anton Semeš

Wojciech Górecki

Planéta Kaukaz, Absynt, 2017

Túto knižku reportáží si treba prečítať, lebo nám pomáha pochopiť, čo sa dialo a deje na Kaukaze. Na tomto obrovskom území žijú nám známe veľké národy i neznáme národíky – národnostné skupiny. Z obrovského horského chrbta vytekajú z večného ľadu všetky rieky. Tie zavlažujú úrodné doliny a svahy hôr. Čárske Rusko dobylo tieto kraje a tým ich zabezpečilo proti tureckej a perzskej invázii.

V čase sovietskej moci Turci využili rozpad čárskej rodiny a obsadili južné kraje Arménska. Domácich Arménov zabíjali alebo vysídľovali do púšte. To poznáme už z literatúry (40 DNÍ MUSA DAGH od Franca Werfwa).

Po skončení „perestrojky“ sa na Kaukaze objavili „besy“. To sú rozličné pokusy veľkých národov pripojiť si okrajové oblasti. To neboli len arménske a gruzínske „zvraty“ –

pokusy zväčšiť si územie republiky. Najväčšia vojna bola československá, lebo sa do toho zamiešali zahraničné moslimské bojové skupiny.

Za sovietskej éry sa tam udialo viacero zásahov, ktoré Európa neevidovala. Arméni a Gruzínci chodievali na celonárodné púte do svojich prastarých miest kresťanstva. NKVD vymyslelo spôsob, ako ich od tých pútí odtiahnuť. Po skončení púte opustili posvätné miesto a dali sa na pochod domov po horských cestách a chodníčkoch. Tam ich polícia zastavila a odobrala im obuv. Ďalej mohli pokračovať len bosí po kamenistej ceste. A to boli desiatky kilometrov. Vytrvalci chodili – v menšom počte – i po ďalšie roky, ale v krpcoch. Tie im nebrali. Aj tam platí slovenské príslovie: „Ožýva sa chasa nová, mudrlanti z Kocúrkova!“ Tam tiež ľudia neradi rozmýšľajú o veciach posledných. Cudzincov si v mieri tie národy veľmi ctia i pohostia. Pohostenie nemožno odmietnuť. Je to dodnes posvätný zvyk.

A cez túto „Kaukazskú bránu“ sa pradávno prebýjali národy na Kubáň a cez Ukrajinu do Európy. To bol ten starodávny pochod na západ, kde slnko chodí spať...

Anton Semeš

Zo zápisníka Júliusa Homolu

Venované sviatku sv. Cyrila a Metoda

Vo februári 1985 sa pozornosť veriacich Slovákov a celého kresťanského slovanského sveta upriamila na pietnu spomienku 1100. výročia smrti sv. Metoda. Z toho vyvrelí obavy nepriateľov kresťanstva. ÚV KSČ prejavil zvýšené úsilie na udržanie ideologického ovládania občanov. Unáhle zorganizovali celoštátny seminár Socialistickej akadémie ČSSR v Gottwaldove v dňoch 5.-6. marca 1985. Hlavná téma: O aktuálnych otázkach ateistickej výchovy a propagandy.

Rokovanie viedol RSDr. František Cinoldr, vedúci funkcionár Socialistickej akadémie a šedá eminencia centra protináboženského boja v Česko-Slovensku. Referenti sa zamerali na kritizovanie náboženstva (ako zvyčajne) a spochybňovali význam misie svätcov Cyrila a Metoda. Tak sa naši súdruhovia opäť ukázali ako poslušní nevoľníci. V Sovietskom zväze už praskajú pilieri diktatúry, ale naši protináboženský fanatici, ktorých celoživotnou náplňou je dobre platený boj, doktori a profesori marxizmu-leninizmu, udatne sa nafukujú a dôležito súdia. Napríklad prof. Tibor Holečka, DrSc. z Prešova hlási: „Odumieranie náboženstva a rozvoj ateizmu v reálnom socializme sa presadzuje ako zákonitosť spoločenského pokroku.“ (Časopis Ateizmus č. 5/85, str. 449) Tu veľmi učený súdruh profesor zabudol použiť slovo násilie.

Podobne prof. Jaroslav Čelko, DrSc. z Bratislavy úlisne zdôrazňuje: „Náboženstvo a cirkvi plnia nemalú úlohu v plánoch antikomunizmu. Nám stúpencom socializmu ide o ďalšie upevnenie politickej a morálnej jednoty všetkých príslušníkov našej spoločnosti – stúpencom vedeckého názoru i nábožensky veriacich ľudí – v spoločnom postupe budovania slobodnej spoločnosti.“ (Ateizmus č. 6/85, str. 544) Súdruh profesor zabudol povedať – slobodnú spoločnosť, ktorú sme už celkom zničili.

Denná tlač, rozhlas, televízia, ŠtB, súdnictvo sejú demagogiu a strach. Ako svieži vánok prijímajú roduverní Slováci začiatkom mája radostnú správu z Vatikánu. Pápež vymenoval Jozefa Tomka za kardinála a poveril ho vedením Kongregácie pre evanjelizáciu národov. Tak sa stal Slovák treťou najdôležitejšou osobnosťou Katolíckej cirkvi. Potom začiatkom júna pápež uverejnil encykliku Slavorum apostoli (Apoštoli Slovanov) k 1100. výročiu smrti sv. Metoda. List bol významným ocenením zásluh oboch svätých bratov na utváraní kresťanskej Európy. Tieto skutočnosti nás veľmi povzbudili. Aj celé Slovensko.

A tak sa 7. júla 1985 uskutočnila vo Velehrade na Morave obrovská púť. Najmohutnejšia od skončenia druhej svetovej vojny. Medzi približne 200 tisíc zhromaždených pútnikov prišiel pražský kardinál František Tomášek a vatikánsky delegát Casaroli. Pražská vláda poslala ministra kultúry Klusáka a ďalších zástupcov. Ich úlohou bolo zvieŕť náboženské zhromaždenie na socialistickú mierovú manifestáciu. To sa im však nepodarilo. Obrovský zástup veriacich (väčšinou Slovákov) skandovaním hesiel a potleskom spontánne vyjadril svoje presvedčenie a nástojčivú požiadavku o slobodu. Velehrad sa stal tvrdým neúspechom pre vládnu moc.

Púte sme sa zúčastnili aj my, zo Žiaru nad Hronom. Po návrate domov, pod dojemom veľkolepého duchovného zážitku sme sa rozhodli, že napíšeme list prezidentovi republiky Gustávovi Husákovi. Znova po dlhšom čase. V liste zhodnotíme 40 rokov povojnového spoločenského vývoja v našej vlasti. Aj organizovaný boj proti náboženstvu. Teda proti nám, veriacim. Aj otrasné následky tohto boja. List odošleme v jeseni. Zatiaľ budeme pozorovať, ako sa vyvíja situácia v Sovietskom zväze. Bolo nám jasné, že pri našej feudálnej závislosti od Moskvy a tupom fanatizme našich politických predstaviteľov dôjde u nás k určitému politickému uvoľneniu len pod tlakom rozmrazenia v Sovietskom zväze. Dá sa veriť Gorbačovovi, keď hľasa „glasnosť a perestrojku“? Nie je to zasa len klamný politický manéver? Alebo je to skutočne snaha o úplne novú politiku komunistickej veľmoci?

Po púti vo Velehrade a v Levoči (asi 150 tisíc účastníkov) stupňuje sa horúčkovitá činnosť straníckych a štátnych orgánov. Polícia vypočúva a hrozí niektorým náboženským aktivistom. Niekoľkým kňazom odoberajú štátny súhlas. Na viacerých miestach Slovenska polícia robí bytové prehliadky a zabavovanie literatúry. A organizujú sa ďalšie vedecké sympóziá, konferencie a štvanie proti Cirkvi, Vatikánu. Proti slovenskému národnému cíteniu, proti akémukoľvek slobodnému prejavu.

Z mnohých miestnych straníckych podujatí v tomto zameraní uvediem aspoň tri, tie na najvyššej celoštátnej úrovni. Medzinárodné sympóziu v Smoleniciach 7. - 9. októbra 1985 (70 účastníkov, vrátane zo zahraničia). Hlavná téma: Rozvoj teórie vedeckého ateizmu a jej úlohy pri formovaní socialistického vedomia pracujúcich. Na sympóziu vystúpilo s referátmi aj 19 mladých pracovníkov. „To je potešiteľný jav“, zaradoval sa predseda rokovania Dr. Čelko (Ateizmus č. 2/86, str. 206).

Aj v Bratislave sa konalo posedenie významných politických a kultúrnych činiteľov 25. novembra 1985. Podnetom bolo 15. výročie publikovania stranického dokumentu Poučenie z krízového vývoja v strane. Tým sa odštartovala tzv. politická normalizácia po dubčekovskom odmäku a návrat komunistickej diktatúry.

Ďalšie medzinárodné sympóziu sa konalo v Nitre 3. - 5. decembra 1985. Zúčastnilo sa na ňom asi 60 vysokoškolských pedagógov a pracovníkov školstva a osvetu.

S bolesťou sledujeme protináboženskú činnosť týchto vedeckých vychovávateľov mládeže. Čo bude z našej podvádzanej mladej generácie? Svedomie nás nútilo, aby sme nemlčali. Preto sme zaslali aj list prezidentovi. Domnievali sme sa, že má úctu k pravde a spravodlivosti. Bol bývalým vysokým funkcionárom KSS. V roku 1950 ho krivo obvinili a odsúdili za tzv. slovenský buržoázny nacionalizmus na doživotie. Desať rokov trpel za mrežami. V roku 1968 správne nazval socialistický teror a bezprávie, že „šliapalo sa po ľuďoch ako po hnoji. A neboli to súdne omyly, boli to justičné vraždy“. Žiaľ, naša nádej dostala zaucho.

Július Homola

O povstaní trochu inak

Peter B. Podolský: Povstanie roku 1944. Bolo národné, slávne, užitočné? Tretie doplnené a rozšírené vydanie. Vlastným nákladom autora, Realizácia Post scriptum, s. r. o., Bratislava 2019, 175 s.

Tretie doplnené a rozšírené vydanie publikácie Dr. Petra Bielika (Peter B. Podolský) Povstanie roku 1944. Bolo národné, slávne, užitočné? autor sa pokúša odpovedať na otázky o „Slovenskom národnom povstaní“. Hoci autor nie je historik, jeho publikácia je pozoruhodným príspevkom do diskusie o slovenských národných dejinách, ktorý môže významne prispieť k objektívnemu hodnoteniu vojenského povstania v Slovenskej republike od augusta do októbra 1944.

Koncom augusta roku 1944 v časti územia Slovenska vypuklo vojenské povstanie, ktoré hlboko zasiahlo do života jeho obyvateľov. Dovtedy sa 2. svetová vojna Slovenska dotkla len málo a Slovensko sa napriek nej všestranne rozvíjalo. Cieľom vodcov povstania, medzi ktorými mali veľký vplyv komunisti, bolo ukončiť značný vplyv Nemecka na Slovensko, odstrániť slovenskú vládu, politický systém Slovenska a slovenský štát.

Do povstania sa zapojila len menšia časť slovenskej armády, aj to zväčša nedobrovoľne. Počet príslušníkov povstaleckej armády niekoľkonásobne vzrástol mobilizáciami. Menšiu časť povstaleckých síl tvorili partizáni, medzi ktorými podiel dobrovoľníkov bol výrazne vyšší. Väčšina partizánov bola riadená zo Sovietskeho zväzu.

Výraznou stránkou povstania boli početné klamstvá zo strany jeho organizátorov a stúpcov. Bez nich by povstanie buď nevzniklo alebo by bolo oveľa slabšie. Mnohí bežní účastníci povstania sa domnievali, že len bránia Slovensko proti útoku Nemecka, ktoré vyslalo vojakov na potlačenie odboja na Slovensku a nevedeli, že cieľom vodcov povstania je aj odstrániť zákonitú vládu Slovenskej republiky. Povstalecká propaganda líčila nemeckých vojakov ako masových vrahov a sľubovala rýchle víťazstvo povstalcov.

Povstanie nedosiahlo ani jeden zo svojich cieľov a asi po dvoch mesiacoch bolo porazené. Väčšina vojakov sa vrátila domov, menšia časť bola zajatá a najmenšia časť sa utiahla do hôr, kde sa ukrývala alebo pokračovala v boji.

Menšia časť partizánov sa vrátila domov. A mnohí z tých, ktorí sa nevrátili, by tak urobili, keby sa nebáli represálií nemeckých bezpečnostných síl alebo boli príliš vzdialení od domova, čo sa týkalo najmä cudzincov.

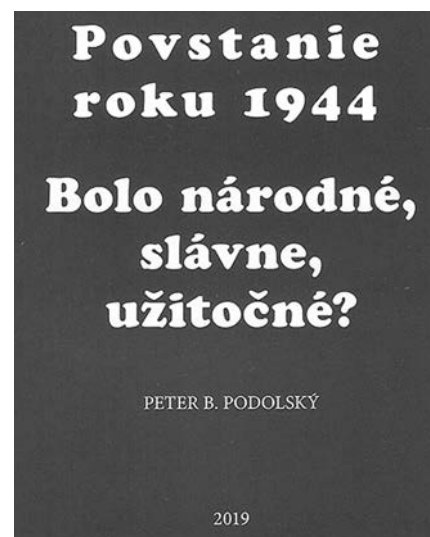
Klamstvá spojené s povstaním pokračovali aj po jeho skončení. V dôsledku víťazstva Sovietskeho zväzu v 2. svetovej vojne sa stúpcenci povstania dostali k moci a opäť šíрили klamstvá, idealizujúce povstanie. Pritom výklad povstania menili podľa toho, kto z nich bol práve pri moci. Až do skončenia komunistickej vlády bol prípustný len oficiálny výklad povstania, ktorému sa nesmelo odporovať. Pretože klamstvá o povstaní boli šírené dlhodobo, intenzívne a rozmanitým spôsobom, dokonca aj po skončení komunistickej vlády, doteraz ich mnoho Slovákov pokladá za pravdu.

Preto vznikla táto kniha, ktorá rozoberá tri hlavné tvrdenia oficiálnej propagandy, hlásané už niekoľko generácií: Či povstanie bolo slovenským národným povstaním? Či povstanie bolo slávne? Či povstanie bolo užitočné? Ani jedno z týchto tvrdení nie je pravdivé, na čo poukazujú početné prameňe.

Kniha je v súlade s názvom rozdelená do troch tematických kapitol. V prvej z nich poukazuje na to, že do „SNP“ sa zapojila iba malá menšina slovenského národa (menej ako 3 %), aj to ponajviac nie z vlastnej vôle, lebo z 60 000 vojakov povstaleckej armády bolo 42 000 získaných pod hrozbou trestu v dvoch septembrových mobilizáciách. Ak by povstanie bolo naozaj národné, takéto donucovanie by nebolo potrebné.

V druhej kapitole autor zosumarizoval azda všetky známe prípady partizánskych a povstaleckých ukrutností a zločinov. Prvou známou obeťou civilných ozbrojencov bol policajt A. Pažický, zavraždený 7. apríla 1942 neďaleko Michaloviec partizanom zo skupiny Pavla Boroša, poslednými obeťami boli štyria ustupujúci nemeckí vojaci, ktorí v noci z 30. apríla na 1. mája 1945 pri Považskej Bystrici zajali a potom zavraždili partizáni. Stovky ďalších prípadov a tisíce ďalších obetí sú podrobne opísané na stranách tejto kapitoly.

Posledná časť knihy ponúka podnetnú polemiku na tému, či bolo vlastne povstanie užitočné. Dr. Bielik ponúka množstvo závaž-

ných argumentov, ktoré podvracajú rozšírené vnímanie „SNP“ ako prínosnej udalosti v slovenských dejinách. Napríklad nie je pravda, že povstanie prispelo k porážke fašizmu a rýchlejšiemu skončeniu vojny. Opozitum je pravdou. ZSSR na pomoc povstaniu spustil 8. 9. 1944 karpatsko-dukliansku operáciu, ktorá preň znamenala väčšie straty a pomalší postup oproti predtým zamýšľanému postupu cez nižinaté oblasti Poľska a Maďarska (za takej situácie by sa územie Slovenska zrejme vyhlo bojom). Tým bola vojna predĺžená.

Ak malo povstanie sledovať potlačenie nemeckého vplyvu na Slovensku, dosiahlo presný opak: maximalizáciu nemeckého vplyvu, okupáciu Slovenska nemeckou armádou aj nemecké protizidovské a protiodbojárske represálie. I toto je jeden z dôvodov, ktorý autor predkladá na podloženie svojho záveru, že povstanie v skutočnosti nebolo užitočné a pre Slovensko prinieslo zväčša iba zbytočné materiálne, ľudské a morálne straty.

Odbojári, predovšetkým partizáni počas povstania, ako aj pred ním i po ňom, spáchali asi 2 000 vražd. Tí pravdepodobne zavraždili viac ľudí, ako zabili nepriateľov v boji. Najviac obetí predstavovali civilisti nemeckej národnosti žijúci na Slovensku, mnohé boli z radov zajatcov z nemeckej a maďarskej armády a tiež aj z iných spoločenských skupín. Napriek veľkému významu tejto stránky odboja, politici na Slovensku ju ignorovali i desaťky rokov po skončení komunistickej vlády. Takisto jej veľmi málo pozornosti venovali aj médiá, školy i odborná literatúra. Preto sa jej v knihe venuje najviac pozornosti a jej spracovanie autorom z celoslovenského hľadiska je prvou odbornou prácou tohto druhu. **Peter Mulík**

Príhovor za deti politických väzňov

Pani Margita Zimanová píše predsedovi NR SR Andrejovi Dankovi, ako reakciu na prijatie novely zákona o zvýšení príplatku pre politických väzňov.

Dňa 25. 6. 2019 televízia TA3 vysielala o odškodnení politických väzňov a manželiek. Odškodnenie predkladala strana SNS.

Veľmi si toho vážim, že strana SNS cíti s politickými väzňami a zobrala do rúk toto odškodňovanie. Veď politickí väzni nezabíjali ani nekradli, ale chceli žiť slobodne. Trpeli nielen politickí väzni, ale aj ich manželky a najviac to neľudské obdobie v čase totality zažívali aj deti, ktoré boli utláčané, odstrkované. Nemohli sa dostať do škôl, ďalej študovať. V zamestnaní nedostávali taký plat, aký im prináležal. Týmto deťom za totality patrila iba lopata a žiadne vzdelanie. Ja som to v detstve veľmi pociťovala. Za mnou deti kričali – tebe otca popravili! Tiež ma chceli dať do väzenia, ale som sa ubránila.

Do roku 1988 som bola sledovaná ŠtB. Mám o tom záznamy z ÚPN. Veľmi Vás prosím, aby ste do tohto odškodnenia pojali aj deti politických väzňov, lebo aj oni si to zaslúžia za obdobie totality, kedy možno trpeli doma ako rodičia vo väzení. Celý život ich sprevádzal zlý kadrový posudok.

Ak by sa Vám to podarilo vybaviť, bol by to pre deti politických väzňov DAR k 30. výročiu nežnej revolúcie. Hoci už neskoro, ale predsa. Už mnoho politických väzňov odišlo do večností a aj ich deti. Tie deti, ktoré ešte žijú, by až do konca života potešil tento príspevok a tak si prilepšili svoj život. Viem, že závisť je veľká, ale keby terajší poslanci vedeli, ako sme za totality žili, ináč by sa správali. Želám predkladateľom veľa zdravia a úspechov v odškodnení, aby urobili veľkú radosť politickým väzňom, manželkám a deťom, ktorí sa tešia z akejkoľvek maličkosti. Pripájam Vám aj môj životný príbeh.

Za pochopenie vopred ďakujem.

S úctou **Margita Zimanová**, rod. Valentová

Takzvané Slovenské národné povstanie

Žobráci boli vždy. Dnes sa volajú bezdomovci. Po 1. svetovej vojne a vzniku prvej Č-SR vláda v Prahe rozhodla demontovať priemysel na Slovensku. Robotníci boli prepustení. Časť z nich sa stala žobrákmi. Vo Zvolene takto skončila fabrika na plech - UNIONKA. Niektorí z prepustených sa dostali bývať do dvoch vagónov, ktoré im mesto pristavilo na Balkáne - západný okraj mesta. Aj pod vplyvom alkoholu, ktorý im prinášali komunisti za cenu vzniku komunistickej bunky, sa z týchto ľudí stali alkoholici a prostitútky. Miestny kňaz, profesor slovenčiny a náboženstva na miestnom gymnáziu, Jozef Feranec, neskorší banskobystrický biskup, ich tiež podľa možnosti podporoval. Peniaze v hotovosti hneď prepili. Preto im zaviedol potravinový systém na lístky v neďalekom obchode Budúcnosť, aby mali čo dať jesť deťom.

Dňa ... neskoro večer navštívila z tej osady jedna ustráchaná žena pána Feranca na fare s výzvou, aby utekal, lebo je na zozname osemnástich a túto noc ich zavraždia. On jej odpovedal, že nemá prečo utekať a nešiel nikde. Ale keď mu v noci začali strieľať do zámku na farskej bráne, ušiel vedľajším východom do nemocnice k sestričkám, ktoré ho ukryli.

Tých, čo pochytili, odviekli z mesta na Sliač, kde ich strašným spôsobom mučili. Kňazovi, poslancovi a profesoro-

vi náboženstva (napísal malú knižočku vtipov o židoch) vyrezali na hrudi za živa kríž. Bol to pán profesor Šalát. Potom ich ešte živých odviekli na Hronský most pred zábradlie, strieľali ich odzadu a prehadzovali do Hrona. Manželky si ich zbierali z kríkov Hrona. Jedného z tých, čo ho nechytli v noci, zastrelili cez deň na malej železničnej stanici v meste. Bol to náš sused pán Marcély. Mamička bola na pohrebe sama. Boli to mladomanželia.

Na Sliači v tú noc na veľký krik mučených vychádzali muži z domov a skrývajúci sa za pne stromov sledovali, ako vrahov vliekli „iní“ muži, opitých, poviazaných, na Bôrik na Kováčovej. Títo si mysleli, že ide o partizánske vtipy, ale keď zavleli k lícu zbraň, stihli vykričať „ale veď nám to kázali mliekár Wittmann, MUDr. Witt(mann), MUDr. Kartal a meno štvrtého si nepamätám.

Toto je osobné svedectvo pána biskupa Feranca, ktoré mi povedal na Banskobystrickom biskupskom úrade už na dôchodku v deväťdesiatych rokoch 20. storočia. Nezávisle mi o tom hovorila aj moja birmovná mama, ktorej otec bol komunista a pracoval ako stolársky robotník v stolárstve Sitno vo Zvolene.

Eva Krajčiová

STALO SA

Stalo sa v júli a v auguste

29. júna – 3. júla 1995 na pozvanie Biskupskej konferencie Slovenska, prezidenta SR a predsedu vlády SR pápež Ján Pavol II. vykonal päťdňovú pastoračnú návštevu v Slovenskej republike. Navštívil Bratislavu, Nitru, Šaštín, Košice, Prešov, Levoču a Vysoké Tatry.

1. júla 1947 na tradičnej púti na Mariánskej hore v Levoči, tentoraz s mnohými krížmi, sa zúčastnilo vyše 130 000 veriacich. Táto púť sa stala každoročnou manifestáciou viery a nepriameho protestu proti bezbožnému režimu napriek všetkým prekážkam, ktorými sa komunisti usilovali znemožniť, alebo aspoň obmedziť tento prejav viery a nádeje slovenských katolíkov.

3. júla 1945 SNR vydala nariadenie o prepúšťaní osôb štátne nespôľahlivých zo súkromných služieb.

3. – 4. júla 1945 bolo z katolíckeho univerzitného internátu Svoradov v Bratislave uväznených 64 študentov.

7. júla 1946 vedenie Benešovej Národnosocialistickej strany vypracovalo tajný dokument – Memorandum o Slovensku, v ktorom dopodrobna rozviedlo plány na duchovnú a mocenskú asimiláciu a etnicko-politickú likvidáciu slovenského národa.

11. júla 1951 Národné zhromaždenie schválilo zákon o ochrane štátnych hraníc. Na tomto základe pohraničná polícia mohla strieľať do občanov, ktorí sa pokúšali odísť za hranice štátu.

14. júla 1949 Štátny súd v Bratislave na základe obžaloby prokurátora Ondreja Ujhelyiho zo dňa 22. mája 1949 odsúdil 6 mladých Slovákov členov Bielej légie, ktorej cieľom bolo obnovenie slovenskej štátnosti. Augustín Lednický ako vedúci skupiny bol odsúdený na trest smrti a bol aj popravený. Na doživotné väzenie boli odsúdení dvaja 21-roční Milan Michal Biščo a Štefan Erlich; Anton Petrek dostal 25 rokov a Ján Ganišin 15 rokov väzenia. (Pri rehabilitačnom súdnom konaní na Krajskom súde v Banskej Bystrici 6.

septembra 1990 boli rozsudky zrušené a všetkých uznali za nevinných.)

14. júla 1950 vládnym nariadením č. 112/1950 komunistická vláda zrušila všetky diecézne semináre (cirkevné školy pre prípravu na kňazstvo) aj rehoľné vysoké školy bohoslovnia a zriadila na Slovensku jedinou bohosloveckú vysokú školu, ktorú nazvala Rímskokatolícka cyrilometodejská (sic!) bohoslovecká fakulta v Bratislave. Dozor nad touto fakultou zverili Štátnemu úradu pre cirkevné veci.

17. júla 1960 vo väzení v Leopoldove zomrel utýraný gréckokatolícky prešovský biskup Pavol Peter Gojdič. Pápež Ján Pavol II. ho v roku 2001 vyhlásil za blahoslaveného mučeníka, ktorý podstúpil smrť za svoju vieru.

17. júla 1992 SNR schválila Deklaráciu o zvrchovanosti Slovenskej republiky, ako základný dokument suverénosti štátu slovenského národa.

20. júla 1950 začala Štátna bezpečnosť deportovať aj diecéznych kňazov, najmä farárov, zo všetkých krajov Slovenska do koncentračného tábora v Mučienkoch (neskôr – že by aj preto? – premenované na Sládečkovce). Za týždeň tam deportovali vyše 150 kňazov.

21. júla 1948 bola zákonom č. 213/1948 zlegalizovaná protiprávna činnosť Akčných výborov. Jej výsledkom bolo medzi iným prepustenie 28 000 občanov zo štátnych a verejných služieb, vylúčenie z vysokých škôl asi 7 000 študentov a nepriamo aj začiatok mohutnej emigračnej vlny, ktorá do roku 1950 priviedla asi 25 000 občanov k tomu, aby hľadali útočisko v západných krajinách, neraz s rizikom straty vlastného života.

28. júla 1914 Rakúsko-Uhorsko vypovedalo vojnu Srbsku. To bol začiatok prvej svetovej vojny. Podľa odhadov sa postupne zúčastnilo na vojnových operáciách asi 400 000 Slovákov.

■■■■

4. augusta 1965 zomrel spišský biskup Ján Vojtášák v nemocnici v Řičanoch pri Prahe.

12. augusta 1919 na zhromaždení v Žar-

novici Andrej Hlinka predstavil text Pittsburskej dohody.

13. – 15. augusta 1933 sa v Nitre konali veľké Pribinove slávnosti na predpokladané 1100. výročie posvätenia prvého kostola na Slovensku, ktorý dal postaviť knieža Pribina.

K zhromaždených desaťtisícov veriacich prehovoril z tribúny Andrej Hlinka, ktorý slávnostne vyhlásil: „Slováci už na úsvite dejín Slovanov mali svojho vládu Pribinu. Boli sme teda už vtedy národom slobodným, samobytným, svojráznym, národom kresťanskej a slovenskej kultúry. Kým iné národy slovanské v tých časoch nedospeli ešte k dostatočnej kresťanskej vzdelanosti, my, Slováci, žili sme už ako národ kresťanský a slobodný.“

20. – 21. augusta 1968 vojská piatich komunistických štátov Varšavskej zmluvy bez vypovedania vojny vtrhli v noci do Československa, obsadili jeho územie a zmocnili sa kontroly štátu.

22. augusta 1936 maďarský ríšsky správca Miklós Horthy počas svojho stretnutia s kancelárom Nemeckej ríše Adolfom Hitlerom zdôraznil, že „predovšetkým treba zničiť Československo (...) Verím, že naša nádej nie je neopodstatnená a že v prípade spomenutého úroku v krátkom čase obsadíme celé územie Horného Uhorska.“

23. augusta 1945 SNR vydala nariadenie č. 105/1945 o zriadení pracovných táborov pre osoby odsúdené na základe retribučného súdnictva.

29. – 31. augusta 1950 komunistický režim realizoval tzv. Akciu R, ktorá znamenala násilné deportácie veľkej časti rehoľných sestier zo 137 slovenských kláštorov do 16 koncentračných táborov.

30. augusta 1944 prezident SR Jozef Tiso vo svojom rozhlasovom prejave zdôraznil, že „slovenská štátna samostatnosť sa zrodila z nepopierateľného prirodzeného práva slovenského národa na vlastný život“.

31. augusta 1944 vojenské vedenie povstalcov v Banskej Bystrici žiadalo Československé ministerstvo národnej obrany v Londýne o bombardovanie Bratislavy.

Z ČINNOSTI RO PV ZPKO V NITRE

■ **Pán Pavol Božík** navštívil 21. júna t.r. sídlo organizácie, aby sa poďakoval za pozornosť, ktorú vedenie RO PV ZPKO venuje svojim bývalým zosnulým členom a odovzdal organizácii dar. Na cintoríne v Bábe si členovia pobočky pripomenuli tretie výročie smrti Jolanky a druhé výročie smrti Štefanie, sestier Božíkových.

■ **RO PV ZPKO v Nitre** prijala pozvanie predsedu KPVS Petra Sandtnera, aby sa zúčastnili na kladení vencov pri pamätnej tabuli príslušníkom PTP na budove mestskej tržnice a na odovzdávaní pamätných medail Ministerstvom obrany SR. Na slávnostnom akte sa zúčastnili predsedníčka regionálnej orga-

Slávnostný akt pred tržnicou.

Foto archív

nizácie Alžbeta Loudová a členovia Jana Verešová, Margita Bartová, Jozef Turček a Agáta Fišerová.

■ **Výročie smrti dlhoročného člena nitrianskej pobočky PV ZPKO**

Ľudovíta Pavloviča si pri jeho hrobe na cintoríne v Nitre pripomenuli Jozef Turček, Jana Verešová a predsedníčka organizácie Alžbeta Loudová. Na jeho hrob položili kyticu kvetov, zapálili sviečky a pomodlili sa za jeho dušu.

Jozef Turček a Jana Verešová.

Foto archív

PRIPOMÍNAME SI

V júli si pripomíname významné životné jubileá týchto našich členov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

45 rokov

Ing. Dagmar Matysová, Bratislava 26.7.1974

70 rokov

Ing. Martin Hritz, Bratislava 13.7.1949

80 rokov

Mária Novotná, Levoča 6.7.1939

81 rokov

Jozef Brodňanský, Dolný Kubín 16.7.1938

83 rokov

Anna Vavrová, Hlohovec 26.7.1936

Gejza Laktiš, Topolčianky 13.7.1936

Marta Šinálková, Medzibrodie nad Oravou 13.7.1936

Mária Jančíková, Spišské Podhradie 5.7.1936

84 rokov

František Boža, Bardejov 15.7.1935

85 rokov

Alfonz Kosa, Žilina 31.7.1934

Ján Volek, Žilina 3.7.1934

Adolf Jača, Bernolákovo 13.7.1934

Margita Hagenová, Bratislava 28.7.1934

Oľga Butalová, Michalovce 19.7.1934

86 rokov

Ján Čižmár, Michalovce 16.7.1933

Jakub Novák, Krompachy 16.7.1933

87 rokov

Štefan Maďar, Borský Sv. Jur 31.7.1932

Oľga Kepplová, Martin 19.7.1932

Pavol Šandorfi, Trenčianska Teplá 1.7.1932

88 rokov

Elena Strašitáková, Šenkvice 3.7.1931

91 rokov

Anna Zacková, Beluša 29.7.1928

93 rokov

Viliam Žofčík, Žilina 23.7.1926

98 rokov

Oľga Telgárska, Bratislava 29.7.1921

V auguste si pripomíname významné životné jubileá týchto našich členov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

55 rokov

Ing. Jana Španková, Bratislava 10.8.1964

60 rokov

Imrich Farkaš, Spišské Vlachy 22.8.1959

65 rokov

Marian Staňo, Žilina 23.8.1954

František Mak, Šalková 22.8.1954

70 rokov

Ing. Stanislav Porubčan, Dubnica nad Váhom 7.8.1949

Zuzana Lenčesová, Šurany 10.8.1949

75 rokov

Anna Sabová, Bartošova Lehôtka 1.8.1944

81 rokov

Mária Ožvoldová, Gajary 14.8.1938

82 rokov

Ružena Puntoková, Banská Bystrica 2.8.1937

Marta Maláškova, Malacky 25.8.1937

Mária Šidová, Ružomberok 2.8.1937

83 rokov

Michal Šustek, Žarnovica 20.8.1936

Cecília Tarnóczyová, Nováky 28.8.1936

84 rokov

František Kvanta, Hlohovec 7.8.1935

Štefan Novák, Košice 8.8.1935

85 rokov

Jozefa Belicová, Pezinok 23.8.1934

86 rokov

Martin Drahoš, Plavecký Štvrtok 1.8.1933

87 rokov

PaedDr. Elena Súlová, Trnava 15.8.1932

Ladislav Geró, Nitra 7.8.1932

Jozef Melek, Námestovo 17.8.1932

Emília Ilončíaková, Pruské 8.8.1932

88 rokov

Ružena Závradská, Gajary 31.8.1931

89 rokov

Anna Viteková, Žilina 9.8.1930

Pál Sebok, Štítnik 28.8.1930

Milan Tunega, Trenčín 16.8.1930

Vojtech Brázdovič, Bratislava 30.8.1930

90 rokov

Helena Hlbocká, Boleráz 17.8.1929

91 rokov

Mária Červienková, Nitra 24.8.1928

94 rokov

Martin Markuliak, Bratislava 23.8.1925

99 rokov

Magdaléna Lofajová, Bratislava 26.8.1920

100 rokov

Ondrej Chromčo, Bugľovce 29.8.1919

Jubilantom srdečne blahoželáme

PRISPELI NA ČINNOSŤ

JUDr. Peter Brňák, Bratislava 50 EUR

MUDr. Dagmar Pechová, Bratislava 10 EUR

Juraj Hurný, Rakúsko 3950 EUR

Monika Chlebovič, Nemecko 40 EUR

Mária Hatalová, Bratislava 10 EUR

Vojtech Nový, Slatina nad Bebravou 10 EUR

Peter a Soňa Svoreňovi, Bratislava 30 EUR

Eduard Kováč, Bratislava 8 EUR

Janka Tamaškovičová, Bratislava 10 EUR

PhDr. Pavol Holeštiak, PhD., Čadca 15 EUR

MUDr. Anna Vojtikevičová, Žilina 30 EUR

Miroslav Luba, Leopoldov 5 EUR

Agnesa Hudecová, Bratislava 10 EUR

Darcom vyslovujeme

úprimné poďakovanie

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Naša organizácia dlhodobo zápasí s neštandardnou situáciou, keď pripravuje plány svojej činnosti bez krytia finančnými prostriedkami. Nedostatok peňazí nás núti obrátiť sa na Vás s výzvou o pomoc. Vydávanie Svedectva nie je ďalej možné zabezpečiť z prostriedkov štátnej dotácie, preto sa obraciame na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda nepravíme by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdú podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodláme aj naďalej chrániť a obhajovať. Záujemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na číslo účtu: SK74 3100 0000 0040 0012 8109, BIC: LUBASKBX, alebo sa kontaktujte na tel. číslach 0902 199 429 a 0905 737 790.

Darcom úprimne ďakujeme.

Vedenie PV ZPKO a časopisu Svedectvo

■ Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú **v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 13.00 hod.**

● **Malé kníhkupectvo Svojeť** v bratislavskej Lige pasáží ponúka knihy, ktoré inde nekúpite. Historickú, vlasteneckú literatúru bez politickej korektnosti, zborníky, kalendáre a časopisy vrátane Svedectva. Otváracie hodiny v pondelok až štvrtok sú od 10.00 do 13.00 a od 13.30 do 16.30, vo štvrtok do 17.30 hod. V piatok od 9.00 do 13.00 a od 13.30 do 14.30 hod. Informácie na 0903 946 718.

■ **OZNAM.** Záujemcom o Svedectvo oznamujeme, že od budúceho čísla si náš časopis už nekúpia v novinových stánkoch. Voľne dostupný bude i naďalej v bratislavskom kníhkupectve Svojeť (Liga pasáží). Objednať si ho môžete na adrese: PV ZPKO, Obchodná 52, 811 06 Bratislava alebo na mailovej adrese: uzpko@mail.t-com.sk.

220 III 93/52

Y n e n e r o p u b l i c y !

Stavby odd oddelenie v Bratislave vyhlásil na verejnou podujatie.

Эксперт:

Qovind

Karel Josef Páně, narošna 11. marce 1971 vo Hvoznici, okr.
Lodyka, kateře pěstet, posledne bytos v Níroš ned Grevos, okr.
Tustorň, t.č. vo vřibe.

Čestmír Jánský, narozen 8. listopadu 1932 v Milosí nad
Oravou, okr. Křištině, absolvoval tříletý strojár, později byl ve
Národní armádě - okrajová služba, t.č. vo vlábo.

Peter G v o r n a, nar. dňa 26. októbra 1927 v Dlhéj nad Gravour,
 okr. Dolný Kubín, roľník, posledné bytom v Dlhéj nad Gravour, z. d.
 vo vlnite.

142, okr. Dolný Kubín, t.č. vo väzbe,
IV. Teda Z a b o r s k e, nar. dňa 14. decembra 1931 v Nizsej
nad Oravou, okr. Trsterná, ľudského majstra, poak dňa bytom v Nizsej
pod Oravou, z d. 199, okr. Trsterná, t.č. vo väzbe,

rod Červou, č.d. 99, okr.Trstena, t.č. vo vlnze,
1. Tóně 2 u f a. nar.dn 10. septembra 1972 v Zemské j
Dešce, okr.Trstena, strojby zmočnik, posledne bytem v Zemské j
Dešce 6.4.25 okr.Trstena, t.č. vo vlnze,

Dróine, d. d. 25, okr. Rosterná, t. c. vo vobor,
 1931. Jura 9 a b y r a, nar. dňa 17. januára 1915 vo Veľkom
 Bystrici, okr. Dolný Kubín, pater rátu Domáňákov, poslede v bystreci
 v Kosiach. Maturáka má 5. 6. t. c. vo vobor,

[illegible]

V době od založení roku 1952 obvinil Josef Zunde a Jan Křiváček od srpna 1950 do srpna 1952 na různých místech obce u Dolní Kuby a Třetunu zaplacením za různé protičlenné skupiny mužů za cíl rozvrácení a zničení ľudskomilovateľského štátuho zvrátenia, spravidelom zbraní a streliva na tieto účely. Zvrátenia teroristických a revolucionárskych útoků, spáchali na zvrátenie a zničení k pokusu zničiť ľudskomilovateľský štátne zvrátenie, ktoré je zvrátené ústavou. pri čom zvrátení zbraní a streliva.

a okres toho L. Josef Prázný II, Jan Frolák
 dňa 7. júna 1992 na ceste medzi Dotinami a Tvrdoštinou

160

- 2 -

spoločných záujmov a národných presvedčení auto, rade-
ného božského Ondrejovi Blahos a odovzdaním 349.600.- Kčs a

I. Jozef Pundt, II. Ján Prolek, III. Peter Gror a IV. Tomáš Zaho-

22

dňa 31. augusta 1952 na železničnej stanici v Dolnom Kubíci spoločným autobusom a následným prepradom poštovej zásielky opatrovateľom podľahol zraneniam František Stažer a omdľadením 5,840.000.- Kčs, ako členovia spoločnosti použili proti iným následne v úspechu znepokojit sa cudzie veci.

VI. Jurol Gaburdi:

od apríla roku 1950 do septembra 1952 na rôznych miestach Česko-
slovenska vykonávala tajnej duchovnej správy podľa rozkazu a nepriateľských
inštrukcií Vatikánu a tajným príslušníkom náboženských ústavov, najmä
osobám protisústate činným, spoločne so zbraňou vysokou cirkvou,
hierarchiou a osobám protisústate činnými, aby sa pokúsili rozvrátiť
komunistickú štátnu zriadnosť, ktorá je zaručená Ústavou.

Ty = 0.96

I. Josef Paasé, II. Jan Prolák, III. Petr Gerný, IV. František Zelený
Přes a V. Tomáš Zárka:
Trusty čin vlašský podla 9 78 člá. 2 přim. k obč. z. plyn. (čl. 60) obč. z.
(sm. d) tr.

1. **o'xre** **tcho:**

I. Jozef Pant, II. Ján Frolek, III. Walter Grotz, IV. Rudolf Kishorech
V. Ernestín Šimlůvský podľa § 232 odstavca 2 trestného zákona.

Jaraj Gubare: treating his wife's illness.

[illegible][illegible]